

Møte onsdag den 22. oktober kl. 10

President: Eirin Falde

Dagsorden (nr. 7):

1. Spørretime
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime (nr. 2)
2. Referat

Sak nr. 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsminister Kjell Magne Bondevik
- statsråd Kristin Clemet

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes reise seg. –

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Jens Stoltenberg.

Jens Stoltenberg (A): Jeg har et spørsmål til statsministeren.

Norge er et land som har lyktes i å ha lavere arbeidsledighet og en større andel av befolkningen i arbeid enn de aller fleste andre vestlige industriland. En viktig årsak til det er at vi har hatt et samarbeid mellom partene i arbeidslivet der lønnstakerorganisasjonene har bidratt til et ansvarlig inntektspolitisk samarbeid, en ansvarlig økonomisk politikk. Til gjengjeld har de hatt en sikkerhet for dialog med myndighetene om lovendringer og vedtak som angår forhold i arbeidslivet. Denne dialogen undergraver nå Regjeringen ved å fremme en lang rekke forslag som svekker lønnstakernes posisjon i Norge, bl.a. ved at man har redusert dagpengene til de arbeidsledige, foreslår nye kutt i sykelønnsordningen, har svekket arbeidsmiljøloven når det gjelder overtidsbestemmelser, og nå sist har varslet et forslag om økt adgang til midlertidige ansettelser. Dette er etter min vurdering dobbelt galt, fordi det bidrar til mer utrygghet. Mitt spørsmål til statsministeren er om han vil revurdere det varslede forslaget fra Regjeringen.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg er helt enig med representanten Stoltenberg i at et samarbeid med partene i arbeidslivet er viktig med tanke på den økonomiske utviklingen, og først og fremst for å bekjempe arbeidsledigheten. Det samarbeidet tar Regjeringen sikte på å videreføre, og jeg tror at det vil være mulig også foran det forestående inntektsoppgjøret. Jeg viser

bl.a. til uttalelse fra lederen i UHO om at de ikke synes uenigheten om spørsmålet om midlertidig ansettelse skal rokke ved muligheten for et inntektspolitisk samarbeid. Slik forventer vi også at de andre organisasjonene i arbeidslivet vil opptre. Det vil jo være til fordel for deres medlemmer, og ikke minst for de arbeidsledige, at vi får til et slikt samarbeid. Men et samarbeid betyr ikke at en regjering lar seg diktere av organisasjoner. Det er en forskjell på samarbeid og diktat, og det legger også Regjeringen vekt på.

Når det gjelder den aktuelle saken om midlertidig ansettelse, har vi fremmet dette av hensyn til de arbeidsledige. Undersøkelser, bl.a. fra Fafo, som jo står Arbeiderpartiet relativt nær, viser jo at nær to tredjedeler av dem som blir midlertidig ansatt, kommer i fast arbeid etter to år. Det må være bedre enn å være helt utenfor arbeidslivet.

Vi ønsker et samarbeid med LO og de andre også om prosessen rundt dette. Derfor inviterte vi LO og de andre organisasjonene til et møte om dette. De fikk tilbud om å bli imøtekommet på det punktet som var deres største innvending, nemlig at Arbeidslivslovutvalget skulle få uttale seg. Det fikk de tilbud om, likevel avsto de, og det kan jo gi grunn til en viss undring. Men Samarbeidsregjeringen gir ikke opp det inntektspolitiske samarbeidet av den grunn. Det tror vi heller ikke organisasjonene vil gjøre.

Jens Stoltenberg (A): Jeg tror ikke statsministeren helt ut forstår alvoret. Det er selvsagt ingen som mener at dette samarbeidet handler om at man skal diktere hverandre, men det handler om å vise respekt for hverandre. Og når man har invitert partene til en dialog om et nytt lovverk for arbeidslivet, er det åpenbart provoserende og reduserer mulighetene til å få fram fornuftige løsninger, når Regjeringen noen uker før man skal komme med en felles innstilling fra dette utvalget, velger å fremme forslag som går på tvers av det man vet at arbeidstakerorganisasjonene er opptatt av. Det er jo ikke bare LO som reagerer på dette. Alle arbeidstakerorganisasjonene i utvalget reagerer på det og har trukket seg fra utvalget.

Når det gjelder spørsmålet om midlertidige ansettelser, er det å snu det hele helt på hodet. Fafos vurdering er jo at dagens regelverk fungerer bra. 10 pst. av arbeidstakerne er midlertidig ansatt med dagens regelverk. Det er ikke behov for noen liberalisering som gjør at en kan få permanente A- og B-lag, mennesker som går fra den ene midlertidige jobben til den andre. Det skaper økt usikkerhet, større forskjeller, og det kan undergrave mulighetene for ansvarlige lønnsoppgjør, fordi de som har de trygge, faste jobbene, blir enda tryggere. All usikkerhet i forhold til arbeidsledighet blir belastet dem som har midlertidige jobber. Det er et alvorlig problem, som statsministeren åpenbart ikke forstår.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: De som virkelig er et B-lag, i den grad en kan kalle det det, er de arbeidsledige. Det overrasker meg at Arbeiderpartiets leder ikke er mer opptatt av hvordan vi kan skape et mer flek-

sibelt arbeidsmarked, slik at de kan komme og få en fot innenfor, for deretter, som de fleste faktisk får, å få fast jobb. At en vil holde på dagens litt stivbente regler og hindre dette, det overrasker meg fra et parti som sier at de har kamp mot ledighet som sin hovedsak.

Det vi gjør nå, er at vi kommer mer på linje med de andre nordiske land, som det sosialdemokratiske Sverige, hvor de for øvrig har bestilt utredning om en ytterligere oppmyking, det sosialdemokratiske Tyskland like så. Jeg viser også til at den mangeårige arbeiderpartipolitiker Truls Frogner sier at av dem som i hans bedrift får en midlertidig ansettelse, kommer flertallet ut i fast jobb etter relativt kort tid. Jeg ser også at lederen av det såkalte Holden-utvalget, Steinar Holden, i Aftenposten i dag langt på vei uttrykker støtte til dette forslaget.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Hill-Marta Solberg.

Hill-Marta Solberg (A): Statsministeren gjør det for så vidt klart i sitt svar til Stoltenberg at han ikke har til hensikt å trekke dette lovforslaget. Slik må vi forstå svaret. Man skal altså tvinge igjennom en lov om midlertidige ansettelser, en lov som skaper utrygghet, og som helt klart vil gi flere en midlertidig tilknytning til arbeidslivet.

I sin argumentasjon for forslaget skyver Regjeringen også foran seg grupper som i dag sliter med å få en fast tilknytning til arbeidsmarkedet. De samme grupper betakker seg for Regjeringens forslag. Da blir mitt spørsmål: Når alle arbeidstakergrupper i Norge nå reagerer så kraftig som de gjør, også de grupper som statsministeren og Regjeringen skyver foran seg i sin argumentasjon, har de alle misforstått når de så klart opplever at Regjeringens forslag innebærer større utrygghet?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det arbeidstakerorganisasjonene reagerte på, var prosessen. Derfor tilbød vi dem det de bad om, nemlig at saken skulle ferdigbehandles i Arbeidslivslovutvalget. Så sa de – anført av LO – nei, etter at de hadde fått et tilbud om imøtekommelse av det som var deres hovedinnvending. Dette gir grunn til en viss undring. Jeg skal ikke gå nærmere inn på det, annet enn ved å si at jeg ikke skal hindre Regjeringen i å fortsette et samarbeid med organisasjoner generelt og om lønnsoppgjøret spesielt.

Det må være bedre å få en jobb midlertidig, med gode muligheter til å få en jobb fast, enn ikke å ha noen jobb i det hele tatt. Det undrer meg at Arbeiderpartiet ikke er mer opptatt av alle dem som nå blir holdt utenfor arbeidsmarkedet, alle dem som går helt ledige fordi en har slike regler. Vi har jo slike mer fleksible regler i staten, men det har jeg ikke sett at Arbeiderpartiet har tatt opp kampen mot. Dette er tydeligvis mye mer galt i det private næringsliv enn i staten.

Presidenten: Per Sandberg – til oppfølgingsspørsmål.

Per Sandberg (FrP): Jeg tror det er helt riktig som statsministeren sier, at med midlertidig ansettelse vil det

være større sjanse for de arbeidsledige til å komme inn i arbeidslivet – og på et senere tidspunkt også få permanent jobb. Jeg tror faktisk også at midlertidige ansettelser vil styrke de arbeidsplassene som eksisterer i dag. Men det er ikke mitt spørsmål til statsministeren.

Når vi registrerer at arbeiderpartimedlem Valla, arbeiderpartimedlem Bjørndalen og arbeiderpartimedlem Davidsen nå reagerer og bruker all sin makt i forhold til det som skjer i Stortinget, har statsministeren på noe tidspunkt følt at dette er mer en politisk demonstrasjon fra venstresiden i norsk politikk enn en kamp for de arbeidsledige og for arbeidsmarkedet i Norge?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg vil ikke gå inn og spekulere om motivene til de nevnte ledere innenfor fagbevegelsen som Sandberg nå trakk fram. Jeg tror at de vil kjempe for sine medlemmers interesser.

En annen side av saken er at LO jo har erklært som mål å skifte ut denne regjeringen i 2005. Det må vi bare ta til etterretning. Det har de selvsagt lov til. En kan også mene noe om de nære forbindelser mellom Arbeiderpartiet og én bestemt fagorganisasjon. Det skal jeg heller ikke gå inn på nå.

På tross av dette har jeg hatt, og tar sikte på å ha, et godt samarbeid med den til enhver tid sittende ledelse i Landsorganisasjonen – som med de andre organisasjonene – på samme måte som jeg tror de vil legge vekt på å ha et godt samarbeid med den til enhver tid sittende regjering, selv om de skulle ha ønsket seg en annen. Jeg akter å stå for et slikt samarbeid også i tiden framover.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV): Denne saken dreier seg ikke om et spill. Den dreier seg om at de som har de aller mest utrygge jobbene nå, skal få enda mer utrygge jobber, at enda flere skal gå i slike utrygge jobber og ikke få muligheten til å ta opp boliglån og ikke få muligheten til å tjene seg opp pensjonspoeng.

Igjen ser det ut som om Regjeringen skal gjøre det enda mer utrygt for dem som er nederst på stigen, at det altså er de midlertidig ansatte som skal betale for at de helt ledige skal få en jobb. I stedet for at Regjeringen har en aktiv politikk og setter i gang tiltak som gjør at folk faktisk får jobb, er det altså flere som nå skal gå i utrygge jobber. De fleste av dem – slik det står i Dagens Næringsliv i dag – er kvinner som jobber i helsesektoren, der folk allerede mister helsa av å jobbe.

Tror statsministeren at det blir mindre forskjeller eller større forskjeller mellom folk med en slik politikk – der vi nå skal holde oss med et hamburgerproletariat?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Slike karakteristikk forholder jeg meg ikke til, det synes jeg er mindre interessant.

Jeg tror det blir mindre forskjeller, fordi flere kan få jobb.

Jeg registrerer at SV tydeligvis er mindre opptatt av dem som er helt arbeidsledige, enn av dem som kan få en midlertidig jobb. Jeg fastholder at det er bedre å få en jobb midlertidig – fordi erfaringene også viser at en da lettere får en fast jobb – enn å stå utenfor arbeidsmarkedet. Vi har undersøkelser, bl.a. fra OECD, som tyder på det. Vi viser også til at i en begynnende oppgangskonjunktur, som vi nå regner med at vi vil gå inn i, kan oppgangen og økt sysselsetting bli forsinket av stivbente regler, som ikke gjør arbeidsmarkedet mer fleksibelt, slik det også er i andre, bl.a. sosialdemokratisk styrte, land. Men jeg skjønner at det som er riktig for sosialdemokratiet i Sverige og i andre land, er helt galt i Norge. Jeg skjønner at det som er riktig i staten, er helt galt i det private næringsliv. Regjeringens hovedhensyn er å få folk i jobb, og det synes jeg også Karin Andersen skulle være mer opptatt av.

Når det gjelder de som er utrygge, er det først og fremst de som er arbeidsledige. De er virkelig utrygge. De har ikke den tryggheten som et arbeid og en inntekt gir. Det er det Regjeringens hovedanliggende å gjøre noe med.

Presidenten: Morten Lund – til oppfølgingsspørsmål.

Morten Lund (Sp): Senterpartiet mener Regjeringen opptrer fullstendig ansvarsløst i denne saken. Man går over en grense. Dette er et viktig utvalg. Det var i innspurten, og så tar man ut det mest omstridte spørsmålet og det viktigste spørsmålet når det gjelder folks trygghet, nemlig spørsmålet om trygghet for arbeid og lønn. Arbeidstakerorganisasjonene hadde etter min mening ikke noe valg. Dette dreier seg om deres innflytelse, respekten for dem og deres framtid. Denne saken kommer på toppen av at Regjeringen viser en lunken interesse – mildt sagt – for ledighetskrisen. Innstrammingene overfor de ledige har vært massive, skattelettelsene har gått til de rike.

Jeg mener at Regjeringen fortsatt kan berge troverdigheten sin. Jeg oppfordrer Regjeringen til å komme organisasjonene i møte, slik at denne saken kan parkeres. Jeg lurer på hvorfor i all verden Regjeringen har det så travelt. Er det fordi Regjeringen rett og slett ikke tror at den kan sitte ved makten så lenge at den har tid til å vente på en normal avgjørelse i denne saken?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det siste er i stor grad opp til stortingsflertallet.

Når vi mener at en må holde et rimelig høyt tempo her, er det av hensyn til de arbeidsledige. Vi ønsker at flere arbeidsledige skal komme inn på arbeidsmarkedet. Jeg skjønner at det ikke bekymrer representanten Morten Lund, men det bekymrer faktisk Regjeringen. Dette er ikke noe nytt standpunkt verken fra regjeringspartiene generelt eller fra Kristelig Folkeparti spesielt, siden noen har framhevet det partiet. Dette var vi uenige om tilbake til 1996–97 – det tror jeg representanten Lund kjenner til – og det står i Sem-erklæringen.

Men vi har tatt kritikken fra organisasjonene når det gjelder prosess, på alvor. Derfor tilbød vi dem at saken skulle ferdigforhandles i Arbeidslivslovutvalget – det som Morten Lund nå framholdt som et hovedankepunkt. Likevel sa LO, og deretter de andre, nei, enda de altså fikk innfridd det som var deres hovedankepunkt. Det gir grunn til en viss undring, men det hindrer ikke Regjeringen fra å søke et fortsatt samarbeid.

Presidenten: Karl Eirik Schjøtt-Pedersen – til siste oppfølgingsspørsmål.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Statsministeren inviterer til inntektspolitisk samarbeid. Samtidig har Regjeringen foreslått kutt i arbeidsledighetstrygden, innstramminger i sykelønnsordningen, økt bruk av overtid og nå svekkelse av ansettelsesvernet. Jeg registrerer at dette ikke akkurat er en invitasjon til et samarbeid. Tvert imot oppfattes det som svært provoserende av de ansatte og deres organisasjoner.

Men samtidig som statsministeren fra denne talerstol sier at han inviterer til et inntektspolitisk samarbeid med partene i arbeidslivet, går et av Regjeringens fremste medlemmer, statsråd Sponheim, ut i Dagens Næringsliv i dag og sier at fagbevegelsen, altså de ansattes representanter, de ansattes organisasjoner, truer demokratiet. Er statsministeren enig med sin statsråd, eller er han ikke enig med sin statsråd?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Dette er ikke noen svekkelse av ansettelsesvernet. Dette berører ikke dem som har fast jobb i det hele tatt. De får akkurat de samme rettigheter og vern som i dag. Dette er et forsøk på å bringe flere inn på arbeidsmarkedet, i håp om at flere skal få jobb og ikke være stengt helt ute fra arbeidsmarkedet. De virkelig utrygge er jo de som går arbeidsledige. Vi burde være opptatt av hvordan vi skal få flere inn. Vi tror at mer fleksible regler vil bringe flere inn. Undersøkelser viser at flertallet – nær to tredeler – har fått fast jobb etter to år. Det forundrer meg at Arbeiderpartiet ikke er mer opptatt av det.

Jeg har en viss erfaring fra samarbeid med partene i arbeidslivet, både under denne regjeringen og under min forrige regjering. Jeg har alltid lagt stor vekt på et inntektspolitisk samarbeid. Jeg kommer til å gjøre det framover også. Jeg kommer til å anstrenge meg til det ytterste, for jeg mener at det også er i arbeidstakernes interesse å få til et inntektspolitisk samarbeid. Jeg ser ingen foranledning til å karakterisere organisasjonene i arbeidslivet, ei heller med referanse til andre regjeringsmedlemmer.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Carl I. Hagen (FrP): I siste valgkamp ble det satt søkelys på pengegaver til politiske partier, og spørsmålet om å kjøpe seg politisk innflytelse i saker kom på dagsordenen. Nå er det satt ned et utvalg som skal se på finansiering av politiske partier. Er statsministeren enig i at det er naturlig at dette utvalget også ser på organisasjo-

ners pengegaver til politiske partier, slik at vi ikke har en situasjon hvor sterke og rike organisasjoner som får store kontingentinntekter, bl.a. med skattefradrag, kan kjøpe seg reell politisk innflytelse, og at det vil være en fare for demokratiet?

Jeg husker da LO i 2001 truet med å holde tilbake 6,7 mill. kr i gave til Arbeiderpartiet hvis ikke Arbeiderpartiet lovet å ha et visst standpunkt i forbindelse med sykelønnsordningen. Ser statsministeren at det kan være en fare for at en radikaliseret fagbevegelse kan kjøpe seg reell politisk innflytelse, og at det vil være en fare for demokratiet?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det er riktig at i kjølvannet av den debatten som kom om finansiering av politiske partier, har Regjeringen satt ned et utvalg som skal vurdere og utrede finansieringen av demokratiske organer og institusjoner i landet vårt, bl.a. de politiske partiene. Det er etter mitt syn helt opplagt at det utvalget også må se på organisasjoners pengegaver til politiske partier. Det er velkjent at LO og dens fagforbund enkelte år faktisk har bevilget rundt 10 mill. kr til Arbeiderpartiet. Det er et beløp som de andre partiene bare kan drømme om. Dette står det selvsagt disse organisasjonene helt fritt å gjøre.

Jeg vil ikke gå god for de uttrykk representanten Hagen brukte når det gjelder virkningen av slike pengegaver. Men jeg mener det er sunt for demokratiet at partiene blir mindre avhengig av gaver, enten det er fra næringslivet eller fra organisasjoner. I alle fall må dette utvalget gjennomlyse alle slike forhold og hvilke konsekvenser det måtte ha.

Carl I. Hagen (FrP): Jeg takker for et svar som jeg anser for å være positivt, at utvalget også vil se på dette med organisasjoners adgang til å gi pengegaver til politiske partier.

Når demokratispørsmålet blir reist av en statsråd, vil det også være naturlig at man etter hvert vier beslutningsprosessen innad i en del organisasjoner mer oppmerksomhet. I andre land har man gjennom lovgivning sørget for at det ikke kan være noen få pamper på toppen som kanskje mer av politisk interesse skaper konflikter og uro i samfunnet som går direkte mot medlemmenes egentlige interesser. Der har man lagt lovregler. Er statsministeren enig i at det kanskje hadde vært på tide at vi også vurderte noen lovregler i Norge, slik at før man f.eks. kan gå til store, skadelige konflikter som går ut over både enkeltmennesker, bedrifter og samfunnet, kan det kreves uravstemning blant dem som blir berørt av en mulig konflikt, slik at ikke noen få på toppen som har en enorm makt, kan sette i verk slike konflikter uten reell støtte blant medlemmene?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Vi har jo en omfattende lovgivning når det gjelder arbeidslivet i Norge, inklusive organisasjonenes plass i dette systemet, og jeg er også tilhenger av organisasjonsfrihet, så i hvilken grad organisasjoner skal legge spørsmålet ut til urav-

stemning eller ikke, har ikke jeg som statsminister tenkt å blande meg opp i. Jeg forholder meg til de beslutninger organisasjonene tar. Generelt er det selvsagt en fordel at de er så demokratiske som mulig, men jeg vil ikke at vi gjennom lovgivning eller på annen måte skal begynne å gripe inn i interne beslutningsprosesser i organisasjonene, selv om de kan ha omfattende konsekvenser.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Jens Stoltenberg.

Jens Stoltenberg (A): Jeg følte at det var nødvendig for meg å blande meg inn i denne hyggelige samtalen mellom statsministeren og hans parlamentariske grunnlag (munterhet i salen), der de i fellesskap kritiserte Arbeiderpartiet.

Utgangspunktet er at hvis statsministeren er bekymret for pengegaver til politiske partier, bør han starte med det største regjeringspartiet, som har mottatt et betydelig antall millioner kroner i gaver, men fortsatt nekter å offentliggjøre hvem det er som har gitt dem penger til å finansiere deres valgkamp i år. Man burde starte med det istedenfor å bruke tiden på et samarbeid som er fullstendig åpent, der det ikke er noe som er skjult.

For det andre er det slik at når det gjelder midlertidige ansettelser og samarbeidet der, er det ikke bare LO, men det er alle lønnstakerorganisasjonene – YS, AF og Utdanningsgruppenes Hovedorganisasjon – som har kritisert Regjeringen kraftig.

For det tredje er det ikke slik at de forslagene Regjeringen nå kommer med, vil redusere ledigheten. Tvert imot kan de bidra til økt ledighet, fordi de endrer systemet for lønnsfastsettelse i Norge. Lønnstakerorganisasjonene får mindre motiv til å bry seg om helheten i økonomien når man får et A-lag og et B-lag, der det er et B-lag av varig midlertidig ansatte som tar all usikkerheten knyttet til arbeidsledighet. De landene som har den type regler Bondevik nå ønsker å innføre i Norge, har høyere ledighet enn Norge. Det burde tale for seg.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det siste er riktig, og det er kanskje derfor den svenske sosialdemokratiske regjering nå har bestilt en utredning om en ytterligere oppmyking av reglene, for å bringe flere inn i arbeidsmarkedet.

Når representanten Stoltenberg snakker om et B-lag, er jeg enig i at det er en fare for det. Men det virkelige B-laget er de arbeidsledige. Det er de som er aller mest utrygge, og jeg fastholder at jeg tror at flere vil kunne komme inn i arbeidsmarkedet gjennom slike mer fleksible regler. Og utsikten til et fast arbeid er ifølge undersøkelser relativt gode.

Når det gjelder pengegaver, pleier statsministeren å svare på de spørsmål han får. Det var det jeg gjorde til representanten Hagen. Jeg fikk spørsmål om pengegaver fra organisasjoner til partier, først og fremst Arbeiderpartiet. Men jeg sa også at jeg synes det er en fordel hvis en kan bli mindre avhengig av pengegaver, enten det er fra det private næringsliv eller fra organisasjoner. Og jeg er

for full åpenhet om dette. Så jeg kan være like hyggelig tilbake til representanten Stoltenberg som jeg var til representanten Hagen, hvis det var det han var ute etter.

Presidenten: Per Sandberg – til oppfølgingsspørsmål.

Per Sandberg (FrP): Ikke flere pengespørsmål, jeg er mer opptatt av det demokratiske og av demokratiet i det som holder på å skje her nå.

Vi så også i årets valgkamp at de enkelte organisasjoner og enkelte profesjoner drev aktiv valgkamp for sine særinteresser og egeninteresser, som selvfølgelig på sikt vil skape store problemer og utfordringer for de svake gruppene i samfunnet – de arbeidsledige, de som faller utenfor arbeidsmarkedet av andre grunner, pensjonister osv. Vi ser også at Arbeiderpartiet faktisk har tegnet kontrakt med Kommuneforbundet om hvordan man skal opptre i de forskjellige kommunestyre og fylkesting. Vi ser også at enkelte rådmenn har tegnet kontrakter med Kommuneforbundet om hvordan de skal opptre i de enkelte politiske fora. Så mitt spørsmål til statsministeren er: Hva vil skje med demokratiet hvis denne prosessen får fortsette?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg mener det er viktig at de politiske partiene er uavhengige av bestemte organisasjoner. Det står selvsagt ethvert parti og enhver organisasjon fritt å bestemme sitt forhold seg imellom, men jeg synes det er ønskelig, også av hensyn til uavhengigheten, som er en viktig del av demokratiet, at en ikke har slike sterke bindinger. Det har jeg tidligere også tillatt meg kritisk å bemerke når det gjelder forholdet mellom Arbeiderpartiet og LO og deres fagforbund. Men jeg innrømmer samtidig, som en del av saksfriheten, deres rett til å gjøre slike avtaler. Det er også en del av demokratiet, men vi kan ha vårt syn på ønskeligheten av det.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Øystein Djupedal (SV): Jeg vil gjerne stille et spørsmål til statsministeren.

I 2001 hadde vi skatt på aksjeutbytte. Det året ble det utbetalt 13,2 milliarder kr i aksjeutbytte. Året etter, da den sittende regjering fjernet dette, hadde utbyttet steget til 42 milliarder kr, altså nesten 30 milliarder kr mer i skattefritt aksjeutbytte til landets aller rikeste. Dette står i grell kontrast til de mange som sliter for å holde hjulene i gang i vårt samfunn, som ikke kan drømme om denne typen skattefrie ekstragevinster.

Så opplever vi at næringslivet er misfornøyd. De klager, de taper industriarbeidsplasser, næringslivet investerer ute, de flytter ut, og vi har en stigende arbeidsledighet i Norge, samtidig som enkelte tar utbytte – de tapper faktisk kassene i sine bedrifter, så de nærmest er uten egen kapital.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Hvordan vil statsministeren karakterisere oppførselen til et næringsliv som gjør dette, og vil han være enig i at det kanskje er

nærliggende å kalle dette en del av den grådighetskulturen som statsministeren selv gjentatte ganger har kritisert?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Nå vil vi få en ny debatt om utbytteskatten i forbindelse med at Regjeringen vil legge fram for Stortinget en melding på basis av Skauge-utvalgets innstilling. De har jo et interessant forslag når det gjelder utbytteskatt, som jeg ikke skal ta endelig standpunkt til fra talerstolen nå, men det er et annet forslag enn den tidligere dobbeltbeskatningen av utbytte som også jeg mener hadde en del uheldige sider, og som tappet næringslivet for en del kapital. Vi har sett dette som et ledd i å tilføre næringslivet kapital, som er avgjørende i en tid hvor vi har en stigende arbeidsledighet. Siste år har vi dessverre tapt 17 000 industriarbeidsplasser. Vi har nå igjen vel 280 000. Dette er en ytterst alvorlig situasjon. Jeg tror at de skatte- og avgiftslettelse som Regjeringen har gitt, og som i hovedsak har gått til bedriftene, har vært helt nødvendige. Hvis ikke de hadde vært gitt, kunne situasjonen vært enda mørkere, slik vi ser at den er i enkelte andre land.

Vi ønsker et skattesystem som skal være rettferdig, hvor folk skal betale etter evne, men som samtidig gir bedriftene et grunnlag for å sikre og å skape nye arbeidsplasser. Det får vi god anledning til å gjennomgå når Regjeringen presenterer for Stortinget Skauge-utvalgets innstilling, som har flere interessante forslag, bl.a. når det gjelder utbytteskatt. Jeg ser ingen grunn til som statsminister å drive karakterutdeling fra Stortingets talerstol til næringslivet generelt når det gjelder deres ønske om ytterligere skatte- og avgiftslettelse. Når jeg har tillatt meg å gå inn på grådighetskultur, har det gått på hvordan enkelte næringslivsledere har fått ordninger i forbindelse med avgang, f. eks. Jeg synes det er noe annet enn næringslivets kritikk når det gjelder skatte- og avgiftsspørsmål.

Øystein Djupedal (SV): Med all respekt, dette var jo ikke noe svar. Det var bare snakk rundt grøten. I løpet av ett år har vi altså hatt en stigning på 30 milliarder skattefrie kroner. Med vanlig beskatning – som forliket som Bondevik selv var med på – ville det ha gitt ca. 4 milliarder ekstra kroner til Norge til å bygge barnehager, bygge skoler, bygge samfunnet vårt videre. Det er altså næringslivet som ikke vil, og som gjør alt mulig for å unngå den beskatning som vanlige arbeidstakere i Norge selvfølgelig må betale. Det er ikke det at man betaler sin skatt med glede, men med forståelse. Men næringslivet gjør altså det man kan for å unngå å bidra til fellesskapet, til å bygge dette samfunnet. Samtidig klager det samme næringslivet på at rammebetingelsene ikke er gode nok; de er nødt til å flytte ut, de er nødt til å legge ned industriarbeidsplasser og andre arbeidsplasser i Norge. Det betyr altså at næringslivet ikke er med på denne samfunnskontrakten som det tross alt er viktig å ha.

Jeg må si at jeg opplever det som ganske dramatisk når man i et år med skattefritt aksjeutbytte velger å tømme bedriftene, og vi vet at i forhold til fjoråret har det

kanskje blitt enda verre, altså et enda større utbytte tatt ut av norske bedrifter. Dette gagnar altså ikke norsk næringsliv, for disse reinvesteres i liten grad i norske produktive arbeidsplasser (presidenten klubber). De reinvesteres ofte i helt andre land.

Jeg må spørre nok en gang: Vil statsministeren ta tak i dette, ikke bare vente på Skauge-utvalget, og vil han snakke med næringslivet og be dem bidra til denne samfunnskontrakten vi er avhengige av?

Presidenten: Presidenten minner om at taletiden må overholdes.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Å ta tak i dette må i tilfelle være ved endring av skattereglene. Den offentlige debatten kan vi føre med næringslivet om hva de gjør og ikke gjør. Jeg synes at skal vi nå igjen begynne å endre på reglene på dette området – de har vært endret fram og tilbake noen ganger, som i seg selv er et problem – bør det være som ledd i en skattereform som både er rettferdig for vanlige folk og for næringslivet, og som kan ha som hovedmål å sikre og å skape arbeidsplasser. På det grunnlaget er jeg villig til med åpne øyne å gå inn i denne debatten, også om de spørsmål som representanten Djupe dal nevnte. Det ligger som kjent et forslag fra Skauge-utvalget som håndterer dette spørsmålet.

Næringslivet vil nok alltid mene at rammebetingelsene ikke er gode nok. De har i hvert fall blitt mye bedre nå under den sittende regjering, og det tror jeg har vært med på å bremse stigningen i arbeidsledigheten.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Trond Giske.

Trond Giske (A): Hvis statsministeren var bekymret for disse stadige endringene i skattereglene, kunne han vel holdt seg til sitt eget standpunkt fra 2000. Da stemte også Kristelig Folkeparti for utbyttebeskatning. Da hadde vi hatt et stabilt inntektsnivå på de offentlige inntektene – penger vi kunne ha brukt på skole, på eldreomsorg og på kommuneøkonomi, som Kristelig Folkeparti ellers snakker varmt for.

Nå viser det seg at skattelettepolitikken til Regjeringen ikke bare skaper forskjeller mellom rike og fattige, at det er en skjevfordeling, at de som har mest, får mest, og de som har minst, får minst. Det viser seg også at den fører til en drastisk skjevfordeling mellom menn og kvinner, fordi formuen, eierskapet i bedriftene, er sånn at menn får veldig mye mer av disse skattelettene enn kvinner. Faktisk går seks ganger mer skattelette til menn enn til kvinner. Jeg lurar på om statsministeren også er bekymret for likestillingsaspektet i den skattepolitikken han fører.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Når det gjelder historien om utbytteskatten, får jeg da også i all vennskapelighet peke på at representanten Giskes eget parti har skiftet standpunkt. De var i sin tid imot, og så gikk de for. Så her er det en litt kronglete historie for noen og

hver. Jeg håper at vi i forbindelse med Skauge-utvalget kan finne en linje som kan bli stående, og som det kan bli bredest mulig enighet om.

Når det gjelder de opplysningene om skatt som kom i dag, og som Giske nå forfulgte, kan man jo ikke innføre ulike skattesatser etter kjønn. Det regner jeg med at Giske er enig i. Det dette avslører, er at det er for få kvinner som har stillinger som bringer dem opp i en inntekt hvor toppskatten slår inn. I de beregningene som er lagt fram i dag, og som, så vidt jeg vet, er oversendt SV i finanskomiteen, er ikke økningen i minstefradraget tatt med. Dette gikk bare på toppskatten, slik at dette gir ikke det riktige bildet av skattelettelsene mellom kvinner og menn.

Presidenten: Audun Bjørlo Lysbakken – til oppfølgingsspørsmål.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Siden statsministeren sier at det er for få kvinner som tjener nok til å få skattelette, kunne han kanskje ha tenkt på å gi skattelette til dem som tjener noe mindre.

De tall som SV har bedt Finansdepartementet legge fram, er dramatiske. De viser at når det gjelder lettelsen i personbeskatningen som er gitt under regjeringen Bondevik, har over 80 pst. av skatteletten i forhold til toppskatt og fritaket for skatt på aksjeutbytte gått til menn, og over 60 pst. av lettelsen i boligskatten har gått til menn. Tallene viser at regjeringen Bondevik er de velstående middelaldrende menns regjering.

Hvordan er det mulig for statsministeren å forsvare en skattepolitikk som på denne måten setter likestillingen i revers?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: For det første må jeg igjen opplyse representanten Bjørlo Lysbakken om noe han burde vite, at dette ikke er det totale bildet av de skattelettelsene som er gitt. Økt minstefradrag, som først og fremst og mest kommer dem med lave inntekter til gode, er ikke med i denne oversikten. Det synes jeg man for anstendighetens skyld skal ta med hvis man først skal begi seg ut på en slik kjønnsmessig skattedebatt.

Vi har et veldig kjønnsdelt arbeidsmarked, og det er ingen tvil om at kvinner fortsatt dominerer i en del yrker hvor lønningene er relativt lave, og at mennene dominerer i yrker hvor inntektene er noe høyere. Nå kan man diskutere om toppinnslagspunktet utgjør en veldig høy inntekt. Det er i dag en nokså alminnelig inntekt, det er derfor vi har justert det, for at ikke stadig flere vanlige folk skulle få det som skulle være en toppskatt. Men like lønn må ivaretas gjennom likestillingspolitikken. Den kan ikke ivaretas ved at man begynner å innføre ulike skattesatser alt ettersom man er mann eller kvinne. Det meste av skattelettelsene våre har gått til bedriftene for å trygge sysselsettingen.

Presidenten: Magnhild Meltveit Kleppa – til oppfølgingsspørsmål.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Opplysningane om utbytteskatt viser fyrst og fremst at dersom Regjeringa hadde vilja, kunne ein lagt til rette for ein heilt annan fordelingspolitikk i dette landet. Då kunne mange kommunar hatt større anledning til å tilby ein god, gratis skule og ei meir verdig omsorg. Men då kunne også Regjeringas handlingsplan mot fattigdom hatt eit anna innhold og ei anna finansiering. I fjor var det dei sjuke og ledige som måtte finansiera denne pakken. Og vi ser akkurat det same i årets budsjett. Det er innstramningar når det gjeld rehabilitering, attføring, sjukelønn, dagpengar, det er 20 000 fleire funksjonshemma som er utan arbeid, og det er forslag om auka eigendelar.

Gjekk Kristeleg Folkeparti i 2001 til val på ein fordelingspolitikk der dei skulle skjerma dei rikaste?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det gjorde vi ikke, og det gjør vi selvsagt heller ikke nå.

Jeg synes representanten Kleppa, som var sosialminister i min forrige regjering, og som la fram utjamningsmeldingen, av og til kunne prøve å legge godsiden litt til. Jeg forlanger det ikke hele tiden, men tenk om representanten Kleppa av og til var innom det positive som har skjedd! For eksempel har vi som en oppfølging av den utjamningsmeldingen – som den første regjering i Norge – lagt fram en plan for å bekjempe fattigdommen i Norge, og har nå økt de målrettede tiltakene mot grupper som er fattige, med til sammen godt over 900 mill. kr. Tenk om representanten Kleppa i alle fall en gang i måneden var innom det – at det er hyggelig og bra! Men jeg skjønner at det er veldig vanskelig. Mørketida er i ferd med å senke seg.

Det vi gjør, både når det gjelder utbytteskatt og andre bedriftsbeskatningsordninger, har som formål å skape og sikre arbeidsplasser. Jeg advarer mot å sette det opp mot skole og omsorg. For oss er hensynet til de arbeidsledige det aller viktigste.

Presidenten: Siste oppfølgingsspørsmål – Tore Nordtun.

Tore Nordtun (A): Hvorvidt man skal ha skatt på aksjeutbytte eller ikke, er et meget viktig prinsipielt spørsmål, og det har ualminnelig mye med fordelingspolitikk i samfunnet å gjøre. Når det gjelder skatt på aksjeutbytte, er det slik at Norge er unikt som ikke har det i det hele tatt. Når vi nå ser de store uttakene av aksjeutbytte og hva de går til, bekymrer det ikke statsministeren at dette ikke går til skaping av flere arbeidsplasser og en bedre fordelingsprofil?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jo da, jeg kan også være bekymret for en del utslag av dette, og det er derfor jeg synes vi med interesse skal se på det forslaget som Skauge-utvalget nå fremmer, og som så vidt jeg husker, litt enkelt gjenfortalt, vil gå på en beskatning av unormalt høye utbytter, nettopp for å møte de utfordringene og problemene som representanten Nordtun nå tok opp. Jeg håper at det vil gi grunnlag for at det blir et sta-

bilt system på dette området som kan få tverrpolitisk oppslutning. Det har det, så vidt jeg vet, fått i Skauge-utvalgets innstilling.

Hvis jeg ikke husker helt feil, var det faktisk slik at i den utjamningsmeldingen som representanten Kleppa i sin tid la fram, ble det advart mot dobbel utbytteskatt.

Presidenten: Da går vi over til neste hovedspørsmål.

Åslaug Haga (Sp): Mitt spørsmål går også til statsministeren.

I hele landet går folk i protesttog mot foreslåtte nedleggelse av akuttberedskap, fødeavdelinger og lokalsykehus. Det er trist at det er nødvendig, men bra at folk engasjerer seg. Folk opplever at deres grunntrygghet står i fare. Aksjonistene har Senterpartiets fulle støtte. Som mange av oss fryktet, fører den statlige overtakelsen av sykehusene til en historisk sentralisering av helsesektoren. Sentraliseringa er gjort mulig ved at lokalpolitikere og stortingspolitikere er koblet ut av beslutningene. At det skal være slik, har Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet og Høyre bestemt.

Jeg tror ikke at Kristelig Folkeparti og statsministeren ønsker den sentraliseringa vi nå ser innenfor sykehussektoren, og jeg tror heller ikke at Kristelig Folkeparti ønsker å frata vanlige folk innflytelse på sykehusstilbudet. Derfor er mitt spørsmål:

Hva vil statsministeren gjøre for å hindre at folk blir fratatt akuttberedskap, fødeavdelinger og lokalsykehus i området der de bor?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: For det første må jeg minne representanten Haga om at det så langt ikke er vedtatt noen nedleggelse av sykehus. Det er vedtatt noen endringer når det gjelder fødeavdelinger som blir erstattet av fødestuer. Helseministeren har sagt at han vil inn i en dialog med helseforetakene om dette. Han tar dette offensivt, også fordi han lytter til aksjonister og andre som har sterke ting på hjertet. Når det gjelder innflytelsen på det som skjer i de regionale helseforetakene, har også statsråden sørget for at styremøtene i disse foretakene nå er blitt åpne – for å gi økt innsyn og økt mulighet for innflytelse.

Det er helt riktig som representanten Haga sa, at det var et annet flertall her på Stortinget som vedtok denne reformen. Jeg får tillate meg å minne om at Kristelig Folkeparti var sammen med Senterpartiet mot dette. Men det er vår oppgave nå, selvsagt, å forvalte det som ble vedtatt. Det gjør helseministeren ut fra ett overordnet hensyn, nemlig å ivareta pasientene, både med størst mulig nærhet til tjenestetilbudet og med en god faglig kvalitet. Man er også nødt til å se på hvilke muligheter man har til å opprettholde et faglig forsvarlig nivå på de ulike avdelingene ved de ulike sykehus. At det der kan bli endringer i arbeidsdelingen mellom sykehusene innenfor et foretaksområde, trenger ikke alltid være negativt, det kjenner jeg til bl.a. fra mitt eget distrikt. Det kan gi et bedre tilbud for pasienter der avstandene ikke er for store.

Åslaug Haga (Sp): Dette vil bli en krevende oppfølging for helseministeren, fordi alt tyder på at de forslagene som ligger inne fra helseregionene, vil innebære én ting: sentralisering.

Nå er det også slik at helseforetakene skal gå i økonomisk balanse innen utgangen av 2004. I praksis innebærer det at en nå går igjennom store kuttøvelser i alle helseregionene. Som et eksempel kan vi ta Helse Sør, hvor en nå skal kutte 800 mill. kr. Dersom de kuttene skulle tas på stillinger, ville det innebære et kutt på 1 600 årsverk. Regjeringa setter med andre ord også styrene i helseregionene i en svært vanskelig situasjon. Riktignok er disse styrene såkalt profesjonelle, og enkelte synes å ha helt ubegrenset tillit til den type styrer, men trylle fram penger kan de ikke.

Mitt spørsmål blir om statsministeren mener det er mulig å kutte 800 mill. kr i Helse Sør uten at verdifulle tjenester blir skadelidende, eller om han ønsker at det skal bli en reell nedbygging av sykehustjenestene.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Svaret på det siste er selvsagt nei! Jeg ønsker ikke nedbygging av sykehustjenestene, jeg ønsker faktisk bedre sykehustjenester.

Selv om vi begge var imot at staten skulle overta, skal vi også ta med oss det positive som har skjedd. Det har vært en kraftig aktivitetsøkning, og det har vært en sterk reduksjon både i ventetid og i sykehuskøer. Det er viktig for de pasientene som nå har fått raskere hjelp. En skal ikke glemme det og må ikke svartmale situasjonen.

Jeg kan selvsagt ikke gå inn og ta standpunkt til budsjettet og hva som er mulig innenfor den enkelte helseregion. Det er ikke statsministerens oppgave. Men jeg vil minne om at vi har foreslått et budsjett med en økning i bevilgningene til helseforetakene med 1,2 milliarder kr, etter at det også har vært en kraftig økning de siste årene etter at reformen kom. Regjeringen tar virkelig sikte på å få denne reformen til å fungere godt. Aktiviteten har økt kraftig, og vi tar sikte på at en i 2004 skal ligge på det samme, rekordhøye, aktivitetsnivået som i inneværende år. Det er en betydelig satsing.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Olav Gunnar Ballo.

Olav Gunnar Ballo (SV): Statsministeren sier jo det som er riktig, nemlig at Kristelig Folkeparti stod sammen med SV og Senterpartiet om en kraftig advarsel mot den utviklingen som kunne skje, da man vedtok lov om helseforetak i 2001, og de konsekvensene som da ble nevnt, var sentralisering, privatisering, mindre folkevalgt styring og at virksomhetene ville komme ut av folkevalgt kontroll.

Statsministeren etterlyste at man her la godviljen til. Jeg vil si at han skal få mye godvilje fra SV, fordi de profetiene som Kristelig Folkeparti stod sammen med oss om den gangen, viser seg jo nå å slå til. Kristelig Folkeparti har vært framsynt med hensyn til hva som kunne være konsekvensene av den loven.

Da vil jeg spørre statsministeren: Vil statsministeren være med på å sikre at man nå i sterkere grad underlegger helseforetakene folkevalgt kontroll, ved at man har nasjonale helseplaner som vedtas av Stortinget? Kristelig Folkeparti ønsket det i 2001 og har muligheten til å få det innført nå når de sitter i regjering.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Siden det er statsministerens oppgave å forvalte det som ble vedtatt av Stortinget, ser jeg ikke lenger noen grunn til å gjenta øvelsene med de advarslene noen av oss hadde den gangen. Men jeg synes også, når en skal legge godviljen til, at en skal ta med det som har skjedd av positive ting, nemlig en kraftig aktivitetsøkning, et kutt i ventetid og i ventelister. Det er mange syke mennesker som har tjent på det.

Hvorvidt en skal gjenoppta tanken om nasjonale helseplaner, får vi ta opp til vurdering. Det må i tilfelle innpasses i det systemet vi nå har fått med regionale helseforetak. Jeg synes det er naturlig at en fra tid til annen har en drøfting av de overordnede helsepolitiske spørsmål i Stortinget. Det er ikke noe vi nå skal overlate til helseforetakene alene. I hvilken form det skal skje, skal vi vurdere. Det vil jeg ikke ta standpunkt til her. Vi har gjort et klart demokratiseringsgrep. Vi har sørget for å åpne styremøtene i helseforetak.

Presidenten: Ranveig Frøiland – til oppfølgingsspørsmål.

Ranveig Frøiland (A): Vi må ta på alvor dei 150 000 menneska som går ut på gatene, for dei er opptekne av tryggleiken rundt lokalsjukehuset sitt og opptekne av dei tilboda som der skal gjevast. Difor er eg glad for at statsministeren no seier at han vil leggja til rette for ein open dialog med Stortinget om desse spørsmåla, i tråd med det statsråden òg har lagt fram i budsjettet. Det er det utfordringa mi går på. Vi må skapa tryggleik for lokalsamfunna, skapa tryggleik for dei som er opptekne av situasjonen i Helse-Noreg. Reforma er ikkje til hinder for at ein kan ha politisk innverknad, politisk styring med kva som skal skje. Eg utfordrar difor statsministeren endå ein gong til å bekrefte at den dialogen med Stortinget som statsråden har lagt opp til, vil statsministeren òg ta på alvor.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Ja, jeg kan svare bekreftende på det. Statsministeren er enig med sin helseminister i både at vi må ha denne dialogen med Stortinget, og at vi må ta engstelige menneskene – 150 000 har vært ute på gatene – på alvor.

For meg består trygghet i to ting. Det består i at en har en rimelig geografisk nærhet til der en kan få sykehustilbudet, og det består i at en har et faglig nivå på vedkommende sykehus eller avdeling som gjør at en kjenner seg trygg på den tjenesten en blir tilbudt. Begge deler er viktig.

Det er helt riktig som representanten Frøiland sier, at vi er jo ikke, selv om vi nå har fått regionale helseforetak, uten enhver politisk innflytelse. Saker av vesentlig

betydning for tjenestetilbudet skal besluttes av helseministeren. Det tar helseministeren på alvor. Han tar det opp på sitt bord dersom det er snakk om vesentlige endringer i tilbudet. Den politiske innflytelsen har vi forbedt oss, og den tar han på alvor.

Presidenten: Ola D. Gløtvold – til oppfølgingsspørsmål.

Ola D. Gløtvold (Sp): La meg først få korrigere statsministeren noe. Han sa at helseforetakenes styremøter nå er åpne. Det er de ikke. Det skjer først fra årsskiftet. Imens skjer det vesentlige vedtak og endringer i helseforetakene. Det er beklagelig at ikke helseministeren kunne ha åpnet disse styremøtene umiddelbart, i sommer i hvert fall. Vi stilte forslag om dette sist vinter.

Det andre jeg vil kommentere, er at ventelistene har gått ned. Men det skyldes ikke bare økt pasientbehandling. Det skyldes også en gedigen opprydding i ventelistene. Senterpartiet stilte forslag sist vinter om at man skulle forelegge for Stortinget vesentlige endringer i spesialisthelsetjenesten og sykehusstrukturen. Dette stemte regjeringspartiene, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet imot. I valgkampen og nå under demonstrasjonstogene har det kommet signaler fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet bl.a. om at man kanskje bør ta opp en del av disse vesentlige spørsmålene i Stortinget.

Mener statsministeren at det er grunn til at Stortinget nå bør få seg forelagt de store endringene som skjer i helsetrukturen, ikke minst på sykehussiden?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det kommer litt an på hva representanten Gløtvold mener. Jeg er vel ikke av dem som mener at Stortinget skal sitte og diskutere og gjøre vedtak om konkrete sykehus og avdelinger rundt omkring i landet. Det har jeg vanskelig for å tro at i hvert fall det flertallet som gikk inn for statsovertakelsen, vil gå inn for. Det er ganske mye i strid med de intensjonene en der hadde. Men at en har overordnede debatter om sykehusstruktur og hvilke kriterier som skal ligge til grunn, det er noe annet.

Når det gjelder reduksjonen i ventelistene, er nok det en kombinasjon av opprydding og også av reelle reduksjoner. Det synes jeg også vi som var imot denne reformen, skal være ærlige nok til å innrømme. Helseministeren har allerede sørget for at styremøtene blir åpne. Det er riktig at det blir iverksatt fra nyttår, men helseministeren har truffet sin beslutning.

Presidenten: Vi går over til neste hovedspørsmål.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg har også et spørsmål til statsministeren.

Nedbyggingen av norsk industri har gått raskt under regjeringen Bondevik II, raskere enn noen kunne frykte. For to år siden antok Statistisk sentralbyrå at 10 000 arbeidsplasser i industrien ville forsvinne fram til 2010. Nye tall fra Statistisk sentralbyrå viser at det forsvant hele 17 000 industriarbeidsplasser på ett år, fra 1. juli i

fjor til 1. juli i år. Arbeiderpartiet krever en helt annen og aktiv næringspolitikk for å møte denne situasjonen.

I en tidligere spørreunde i Stortinget i dag har statsministeren anført at en viktig begrunnelse for å åpne opp for midlertidige ansettelser er at vi har høy ledighet i Norge. Det finnes ikke noe belegg for at midlertidige ansettelser gir lavere ledighet. Norge har vært et godt eksempel på det å kunne ha lav ledighet uten en slik lovgivning.

Mitt spørsmål er: Er det virkelig slik at statsministerens svar til de 17 000 som har mistet jobben i industrien det siste året, er at han nå vil innføre midlertidige ansettelser?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Nei, det er selvsagt ikke svaret. Men vi bygger på erfaring som viser at de som får en midlertidig ansettelse, raskere kan komme inn i ordinær fast stilling, og at det er bedre å ha jobb en stund på den måten og senere kunne få noe fast, enn å gå helt ledig. Det undrer meg at representanten Solberg fortsatt ikke ser det. Men dette har vi drøftet tidligere i spørretimen.

Vårt svar når det gjelder kampen mot ledighet, som er en hovedsak for Samarbeidsregjeringen, er todelt. Det ene er fortsatt å føre en økonomisk politikk som gjør at vi holder rente og kronekurs på et lavt nivå, slik at industrien igjen begynner å investere mer. Nå ser vi at optimismen begynner å komme tilbake. Flere industriledere sier det nå, og noen konkrete bedrifter har sagt, at nå blir vi i Norge fordi ting er på rett vei. Dette må vi holde fast ved. Stortinget må også ha som hovedhensyn når en behandler statsbudsjettet i høst, at en ikke, ved å pøse på med penger til masse gode formål, ødelegger den optimismen som nå tross alt er på vei tilbake.

Det andre vi gjør, er å komme med konkrete forslag i statsbudsjettet for å øke sysselsettingen. La meg nevne noen: Vi gir klarsignal for en rekke nye store veiprosjekter som vil sette folk i arbeid, vi foreslår for neste år 17 milliarder kr til drift, vedlikehold og nybygging av vei og jernbane i Norge. Vi foreslår igangsatt en rekke nye bygg som vil gi økt sysselsetting, tre store sykehusprosjekter, ni universitets- og høgskolebygg, og vi satser 2 milliarder kr ekstra i investeringsramme til skolebygg i kommunene, som også vil bidra til økt sysselsetting. Regjeringen sitter altså ikke passiv når det gjelder ledigheten, vi tar tvert imot ledigheten på stort alvor, og setter derfor i verk også konkrete tiltak i tillegg til den generelle økonomiske politikken for å få ledige i arbeid. Det håper vi på et samarbeid med Stortinget om. Og kommer det andre forslag her, er vi absolutt villige til å vurdere dem.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg tror statsministeren kan være forberedt på at det kommer ganske mange andre forslag enn dem som han nå har ramset opp. De fleste av dem som statsministeren nå nevnte i sitt svar, vil dessverre ikke være rettet inn mot den situasjonen som jeg i mitt spørsmål satte søkelyset på, nemlig industrien. Der er etter vår oppfatning Regjeringen altfor fraværende.

Jeg må også få si at det skal bli interessant å etterspørre den dokumentasjonen som statsministeren har for at Regjeringens forslag om midlertidige ansettelser skal gi lavere ledighet. Det har vært nevnt OECD-rapporter her i debatten tidligere i dag. De samme rapportene har Arbeiderpartiet sett, og det finnes ikke noe belegg for det som er sagt her om at midlertidige ansettelser gir lavere arbeidsledighet.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Dette får vi rikelig anledning til å komme tilbake til. Men det erfaringsier, uttalt av en erklært arbeiderpartimann som Truls Frogner, undersøkelser fra OECD og fra FAFO, er at midlertidig ansatte, over halvparten av dem, nær to tredjedeler, etter noen tid kommer i fast arbeid. Det synes jeg i hvert fall er en erfaring en skal ta med seg. Det er også ting som tyder på at i begynnende oppgangskonjunkturer, som vi har nå, vil en manglende fleksibilitet bremse på den oppgangen. Det ønsker vi ikke å bidra til.

Vi åpner for å diskutere med partiene på Stortinget, bl.a. Arbeiderpartiet, ytterligere forslag som måtte komme i kampen mot arbeidsledigheten. Men da forutsetter vi selvsagt én ting, og det er at det er inndekning for dem, at de er innenfor de samme ansvarlige rammer som Regjeringen foreslår. Hvis ikke, hvis dette sprenger ansvarlige budsjettammer, vil jo det kunne bidra til å øke ledigheten. Da hjelper det ingenting. Positive forslag, ja, men innenfor ansvarlige rammer.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Jens Stoltenberg.

Jens Stoltenberg (A): Jeg er glad for at statsministeren stadig viser til erklærte arbeiderpartimedlemmer, og det er flott, men jeg stoler altså mer på OECD, som har laget en omfattende rapport om dette. De kan ikke dokumentere den sammenhengen som statsministeren hele tiden viser til, at økt adgang til midlertidige ansettelser gir lavere ledighet. Tvert imot vet vi at økt adgang til midlertidige ansettelser øker faren for et A-lag og et B-lag, og at det er de midlertidig ansatte som går fra den ene midlertidige jobben til den andre, som må bære all usikkerheten i arbeidsmarkedet, og at det kan endre det norske systemet for lønnsfastsettelse, slik at vi får et varig høyere nivå på ledigheten i Norge. Vi er redd for økende ledighet som resultat av det Regjeringen nå foreslår.

For det andre snakker statsministeren som om det ikke var adgang til midlertidig ansettelse i Norge i dag. Det er det, når det er ekstraordinært arbeid, når det er sesongvariasjoner og ved andre særskilte grunner. Og det er det systemet, der 10 pst. av arbeidstakerne faktisk i dag er midlertidig ansatte, som gjør at to tredjedeler kommer i arbeid, som Fafo skryter av. Men det er jo det systemet som Fafo skryter av, som statsministeren vil endre.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Nå går representanten Stoltenberg tilbake til det som var det første hovedspørsmålet i dag, men jeg skal tillate det for min del, hvis presidenten gjør det.

Det virkelige B-laget er de arbeidsledige, og det er dem vi nå må sette alt inn på å bistå. Det er Regjeringens hovedsak. Hadde vi trodd at våre forslag ville bidra til økende ledighet, hadde vi selvsagt aldri fremmet dem. Det er tvert imot fordi vi tror at det vil bidra til å bringe folk inn i arbeidslivet, og som også senere kan gi dem en fast jobb, at vi har fremmet dette. Og det tyder undersøkelser på at det faktisk gjør. Nær to tredjedeler av de midlertidig ansatte får fast jobb innen to år, og det er bedre, vil jeg fastholde, å få en slik jobb enn å gå helt ledig.

Dette får vi anledning til å diskutere senere. Jeg forstår at sosialdemokrater i andre land da vurderer dette annerledes enn sosialdemokratiet i Norge. Det er selvsagt fullt tillatt, men slik er det nå.

Presidenten: Øystein Hedstrøm – til oppfølgings-spørsmål.

Øystein Hedstrøm (FrP): Kampen mot ledigheten er jobb nr. 1, sa Kjell Magne Bondevik, og han har gjentatt det ved flere anledninger. Det vi opplever, og som han også nevnte, er at vi har mistet 17 000 industriarbeidsplasser i Norge på ett år – det er 50 stk. i døgnet – og statistikken viser ikke noe tegn til bedring.

Vi har ved Bondevik II-regjeringen riktignok fått bedret rammebetingelsene, med lavere skatter for industrien, men det har ikke vært nok. Skal vi ikke nå se til andre land som har suksess, f.eks. Finland? Der bruker man i langt større utstrekning en aktiv næringspolitikk, man har kommet ut av råvareklemmen og kan konkurrere i en del høyteknologiområder med USA. Det går bra, man har suksess. Ønsker man ikke nå også i Norge å gjøre noe med dette og ha en mer aktiv næringspolitikk? Så jeg sier: Look to Finland, Kjell Magne Bondevik!

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Ja, det er riktig at Finland har lyktes ganske godt etter de store problemene de fikk ved kollapset av Sovjetunionen, som jo var et veldig viktig marked for dem. Det er imponerende det de har fått til. Men akkurat når det gjelder ledighetsstatistikken, synes jeg ikke vi skal «look to Finland» eller andre naboland. På tross av at vi har en altfor høy ledighet, ligger vi likevel bedre an enn de aller fleste land rundt oss, både i Norden og i Europa.

Jeg selv nevnte problemet med at vi har tapt 17 000 industriarbeidsplasser det siste året, så det er jeg fullstendig oppmerksom på. Det er derfor Regjeringen også er så opptatt av å styrke konkurranseevnen til industrien og spesielt til de eksportrettede bedriftene, som er helt avhengige av at kostnadene ikke er helt i utakt med andre lands. Derfor er det viktig nå å holde rente og kronekurs nede. Det må Fremskrittspartiet huske når de skal legge fram sine ekspansive budsjetter. Derfor er det viktig å få i stand et inntektspolitisk samarbeid, og derfor skal det selvsagt også føres en aktiv næringspolitikk. Men vi kan ikke føre en finanspolitikk, som Fremskrittspartiet gjør, som undergraver konkurranseevnen.

Presidenten: Øystein Djupedal – til siste oppfølgings-spørsmål.

Øystein Djupedal (SV): I år har vi over 100 000 arbeidsledige. Til neste år skal det stige ytterligere, til over 100 000 arbeidsledige, og deretter skal vi fremdeles ha over 100 000 arbeidsledige. Det betyr at den politikken Regjeringen har, har lagt til rette for at arbeidsledigheten skal være høy og permanent. Man skriver i nasjonalbudsjettet at man håper at ledigheten skal gå ned, i en ukjent framtid. Regjeringen har hatt en medisin for dette, den går på skattelettelser, den går på at vi må ha ned renten, og vi må fri til Norges Bank, slik at man kan styre kronkursen uavhengig av politisk påvirkning. Alt dette har altså ikke fungert. Dette har vært høyresidens medisin i land etter land for hvordan man skal bli kvitt ledigheten, og ledigheten har steget. Men det som forbauser meg, er at statsministeren ikke ser at vi i disse tider må ha en mye mer aktiv stat, bruke musklene for å spre optimisme, for å spre håp og investeringslyst igjen. Det vi nå ser, er at dette ikke skjer, og Regjeringen legger til rette for en stigende arbeidsledighet framover.

Den berømte økonomen Keynes sa: «In the long run, we're all dead.» Det ville da betydd at han hadde ønsket tiltak nå, og mitt spørsmål til statsministeren må da være: Hvorfor kan ikke Regjeringen møte Stortinget i dette med tiltak for å skaffe ledige jobber til ledige hender?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Vi fremmer tiltak nå. Det er derfor vi har en rekordsatsing på vei og på jernbane. Det er derfor vi setter i gang en rekke statlige byggeprosjekter. Det er derfor vi legger til rette for vedlikehold og bygging av lokale skolebygg. Det er derfor vi satses på et inntektspolitisk samarbeid. Det er derfor vi har gitt lettelse i bedriftenes skatte- og avgiftsbyrde. Det er helt feil når representanten Djupedal sier at Regjeringen legger opp til en høy og permanent ledighet. Selvsagt gjør vi ikke det. Vi vil ha ledigheten ned igjen. Men vi er realistiske nok til å se at vi bl.a. på grunn av internasjonale konjunkturer og det som skjer rundt oss, neppe får i stand en nedgang i ledigheten før neste år. Vi skal selvsagt jobbe for at den skal fortsette og forsterkes, så vi igjen skal komme både under 100 000 og langt under det. Jeg må minne om at dette ikke er opp til et politisk parti å vedta. Da Arbeiderpartiet styrte for ti år siden, var den reelle ledigheten i Norge langt høyere enn den er nå. Så dette har ulike regjeringer slitt med.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretimen er dermed omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 13, fra representanten Harald T. Nesvik til sosialministeren, vil bli tatt opp av representanten John I. Alvheim.

Spørsmål 16, fra representanten Torbjørn Andersen til kommunal- og regionministeren, vil bli besvart av miljøministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 20, fra representanten Ingvild Vaggen Malvik til miljøvernministeren, er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 1

Gjermund Hagesæter (FrP): Eg har følgjande spørsmål til finansministeren:

«Ifølge Teknisk Ukeblad 12. september har oppfinnere nylig fått skjerpet beskatningen ved at lisensinntekter for fremtiden skal beskattes som lønnsinntekter og ikke lenger som kapitalinntekt. En økning av marginalskatten fra 28 pst. til 55,3 pst. for lisensinntekter vil trolig virke demotiverende for mange aktører innen forskning og innovasjon.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at dette ikke reduserer forskningsinnsatsen og fremtidig verdiskaping?»

Oddbjørg Ausdal Starrfelt hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Per-Kristian Foss: Den aktuelle artikkelen i Teknisk Ukeblad som spøreren henviser til, tar utgangspunkt i en høyesterettsdom av 29. april i år, den såkalte Lundgaard-saken. Saken gjelder en seniorforsker ved SINTEF som får utbetalt lisensinntekter fra sin arbeidsgiver på grunnlag av en oppfinnelse som han har gjort, og som arbeidsgiveren har eiendomsretten til. Høyesterett kom til at det i dette konkrete tilfellet er en slik tilknytning mellom arbeidsforholdet og oppfinnelsen at det er mest naturlig å anse lisensinntekten som lønnsinntekt. Det ble lagt vekt på at skattyter hadde forsknings- eller oppfinnervirksomheten som sin vesentligste arbeidsoppgave. Videre hadde oppfinnelsen sitt utspring i arbeidsforholdet, og den videre utviklingen av oppfinnelsen skjedde i regi av arbeidsgiver.

Temaet i saken har altså vært om ytelsen fra arbeidsgiver har en slik karakter at den etter en helhetsvurdering går inn under skattelovens bestemmelser om fordel vunnet ved arbeid. Resultatet i høyesterettssaken kan neppe anses overraskende, slik faktum lå an.

I gjeldende skattesystem har det stor satsmessig betydning om en ytelse anses som arbeidsinntekt eller som kapitalinntekt. Jeg viser til at departementet for tiden arbeider med en oppfølging av Skatteutvalgets innstilling fra februar i år med sikte på å fremme en melding for Stortinget om endringer i skattesystemet. I den kommende meldingen vil sattsstrukturen i skattesystemet bli nærmere vurdert, herunder forskjellene i beskatning av arbeidsinntekt og kapitalinntekt.

Gjermund Hagesæter (FrP): Eg vil takke for svaret.

Denne dommen vil openbert få ei viss betydning også for framtidige skattesaker som fell innanfor det same området. No er det slik at det ofte er ein forskjell mellom lisensinntekter og lønsinntekter, ved at lisensinntektene kjem som ujamne pengestraumar. Forskarar går kanskje mange år på ei veldig låg inntekt, og så får dei nokre toppar på grunn av at desse lisensinntektene kjem inn på eit tidspunkt som ligg ei god stund etter at forskingsinnsatsen er gjort.

Då ønskjer eg å stille eit tilleggsspørsmål til statsråden: Fryktar ikkje statsråden at den ujamne pengestrømmen som lisensinntektene gir, medfører at ei lønnskattlegging av denne typen inntekt vil slå ekstra uheldig ut?

Statsråd Per-Kristian Foss: Ved enhver høy inntekt slår det ekstra sterkt ut med høy marginalsatt. Det er vel ingen ny politisk opplysning, tror jeg, verken for spørrer eller svarer, at det er en erkjennelse. Og det var i grunnen det temaet jeg henviste til i avslutningen av mitt første svar.

Men for øvrig er jo hovedspørsmålet her om dette etter skatteloven er en fordel vunnet under arbeid, eller om det er en kapitalinntekt. Det kan ikke være en definisjon av kapitalinntekt at det er en lønnsinntekt som kommer ujevnt. Det vil føre til svært mye skjønn i forhold til skattelovens bestemmelser, som jeg tror ingen skatteyter vil være tjent med.

Gjermund Hagesæter (FrP): Eg trur ikkje vi skal gå altfor mykje inn i detaljane her og kva som er definisjonen. Det som er mitt poeng, er at denne dommen kan ha verknader for andre saker. Dette kan skremme unge forskarar vekk frå å satse på ein forskingskarriere, og ein kan dermed få redusert forskingsinnsatsen og framtidig verdiskaping.

Det ligg også i mitt hovudspørsmål, som eg synest at eg ikkje fekk eit heilt godt svar på, nemleg kva statsråden vil gjere for å sikre at ei slik utvikling som eg fryktar at denne dommen vil gi, ikkje medfører at forskingsinnsatsen vil bli svekt, og at dette òg vil redusere den framtidige verdiskapinga?

Statsråd Per-Kristian Foss: Spørreeren stiller altså et spørsmål hvor svaret er at virkemiddelet er å gjøre noe med skattelovens bestemmelser og satsstruktur, og jeg har registrert at spørreeren ikke har noe alternativt forslag til det. Det er et problem at spennet mellom kapitalinntektsskattesats og marginalsattesats på lønn er veldig stort. Det er et generelt problem med hele skattesystemet. Det har vi et eksempel på her.

Jeg tror derimot ikke at det med utgangspunkt i denne konkrete saken vil være noe demotiverende i systemet i forhold til forskere og deres innsats for å fremme nyskaping som et bidrag til verdiskaping. (Presidenten klubber.) Unnskyld, president, men avslutningsvis vil jeg si at jeg tror ikke det vesentlige incitament overfor forskere er å komme ned på en lavere skattesats, det ligger på det faglige planet.

S p ø r s m å l 2

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til finansministeren:

«Uforutsette utgiftsøkninger, som fjorårets høye strømpris, kan gi utsatte grupper som minstepensjonister, uføretrygdede og arbeidsledige betalingsproblemer. Private kreditorer er ofte hjelpeløse med å lage smidige betalingsordninger i slike tilfeller. For innbetaling av ulike offentlige avgifter finnes imidlertid ikke noen slik mulighet.

Vil statsråden åpne for at søknader om betalingsutsettelse på offentlige avgifter fra spesielt utsatte grupper kan bli behandlet?»

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg har stor forståelse for at det føles problematisk når man får vansker med å betale regningene i tide.

I Norge har vi flere ordninger som tar sikte på å fange opp og hjelpe dem som sliter på denne måten økonomisk. Det er bra. De store summene som hvert år ytes i sosialhjelp, er ett eksempel på at samfunnet gjør en del for mennesker med midlertidige økonomiske problemer.

Når det gjelder betalingsutsettelse, kan jeg nevne at det på Finansdepartementets område finnes regler i skattebetalingsloven § 41 som åpner for at det kan inngås betalingsavtaler med personer som blir rammet av sykdom, dødsfall eller andre forhold som gjør det særlig vanskelig å betale visse skatter.

Det er en kjensgjerning at vilkårene for å komme inn under bestemmelsen i skattebetalingsloven er strenge. Slik må det også være. Det er nemlig flere forhold som skiller det offentlige fra private kreditorer, og som gjør det nødvendig med andre – og mer restriktive – regler ved innkreving av offentlige krav.

Det offentlige skiller seg fra andre kreditorer bl.a. ved at man ofte ikke har noe valg med hensyn til hvem man kommer i kreditorposisjon til. Private kreditorer kan gjennomføre en kredittvurdering før de gir kreditt. Ofte sikrer de også sine krav ved f.eks. salgspant, pant i bolig eller kausjon. Følgen blir gjerne at det er de offentligrettslige kravene som havner nederst i bunken når regninger skal prioriteres.

Når det er sagt, vil jeg likevel nevne at de generelle reglene som tar sikte på å verne skyldneren under innkreving, også gjelder ved inndrivelse av offentlige krav. Offentlige krav kan også omfattes av en gjeldsordning, noe som kan være aktuelt for personer med mer varige økonomiske problemer.

Jeg skjønner at det kan oppleves som stivbent og firkantet at det skal mye til for å få betalingsavtaler med det offentlige. Det kan finnes gode grunner for å be om slik utsettelse. Uforutsette utgifter kan jo ramme mange av oss.

I teorien hadde det selvsagt vært mulig å etablere ordninger der betalingsutsettelse kunne avtales individuelt med hver enkelt debitor. Jeg synes det ville vært en lite fornuftig måte å bruke skattebetalernes penger på. Vi må ta i betraktning at det offentlige til enhver tid forholder

(Statsråd Foss)

seg til et meget stort antall skyldnere. Når det gjelder årsavgiften på bil, f.eks., kan jeg nevne at det hvert år sendes ut mer enn to millioner krav. Man måtte ansette ganske mange flere i skatte- og avgiftsadministrasjonen dersom hver enkelt avgiftspliktig skulle gis anledning til å kontakte myndighetene for å få til betalingsavtaler som passer for seg.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Jeg takker for svaret.

I sommer var det en kvinne som tok kontakt med meg. Hun satt i rullestol og var helt avhengig av bilen sin. Hun hadde fått alvorlige betalingsproblemer som følge av strømkrisen og strømprisene, og det gjorde at hun ikke var i stand til å betale nettopp årsavgiften. Det endte med at bilen hennes ble avskiltet til slutt. Hun søkte flere ganger om betalingsutsettelse, men fikk det svaret at det var umulig å behandle søknaden.

Det er klart at om alle skulle ha en adgang til slike søknader, så ville det skape et stort byråkrati. Det har jeg ingen problemer med å forstå. Men jeg har problemer med å forstå at det ikke er mulig i spesielle tilfeller, som det man hadde etter de høye strømprisene, å si at man myker litt opp, og i det minste sier ja til å behandle en del søknader fra folk som er i den situasjonen. Det kan ikke være en uoverkommelig oppgave for staten å gjøre det.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg kan vanskelig ta standpunkt til konkrete eksempler, enten de er brakt frem muntlig her eller på annen måte.

Jeg registrerer med interesse at spørteren er enig med meg når det gjelder at vi ikke kan åpne for at det generelt skal kunne avtales betalingsvilkår for hvert enkelt offentlig krav som passer den enkelte. Med det antallet millioner det dreier seg om, ville det føre til uhåndterlighet fra det offentliges side og koste mer enn det gir.

Jeg gjentar at de generelle reglene som tar sikte på å verne skyldneren under innkreving, også gjelder inndrivelse av offentlige krav. Så det er mulig å gjøre slike avtaler som en del av en gjeldsordning også i forhold til offentlige krav.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Jeg vil tro at finansministeren er enig med meg i at både sosialhjelp og gjeldsordning i utgangspunktet er en løsning vi ikke ønsker i de tilfeller folk kommer i den situasjonen som jeg nevnte i sted. Det ville være mye greiere om folk faktisk ble i stand til å gjøre opp for seg, både for skyldneren og for dem som skal motta pengene. Derfor skulle jeg ønske meg en litt mer åpen holdning fra finansministeren når det gjelder akkurat det som jeg nevnte, altså utsatte gruppers situasjon i spesielle situasjoner der vi ser at denne problemstillingen kan bli reist, og at man kan åpne for å behandle en del søknader i slike spesielle tilfeller.

Så jeg har lyst til å spørre finansministeren en gang til om han kan tenke seg å se på den problemstillingen, gå inn i den og se om det er mulig å finne en eller annen form for ordning for den type situasjon.

Statsråd Per-Kristian Foss: Her tror jeg det dreier seg om en misforståelse i spørsmålet. For gjeldsordning er nettopp en måte å ordne det at man kan gjøre opp for seg, men på en annen måte. Og gjeldsordning kan også inkludere offentlige krav. Men hvis spørterens spørsmål er å oppfatte som at vi skal lage ordninger for grupper som kan komme eller er i problemer, så er det en umulighet i forhold til det lovverk som representanten selv har stemt for.

Spørsmål 3

Sigrun Eng (A): «Når nokon døyr, kontaktar dei fleste eit gravferdsbyrå som tek seg av det praktiske. Dei gir òg etterlatne eit hefte ifrå Sosial- og helsedepartementet: «Når ein av våre nærmaste døyr». Der står følgjande: «Dersom den døde er blitt kremert, skal urna med oske setjast i jorda seinast seks månader etter dødsfallet.» Dei fleste som opplever dødsfall, ønskjer å få sett urna ned så fort som råd, og få ein plass å gå til.

Kvifor får ein ikkje opplyst noko om kor lang tid det tek før urna er klar?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Etter § 10 tredje ledd i gravferdslova av 7. juni 1996 skal kremasjon skje seinast åtte dagar etter dødsfallet. Normalt vil det liggja til rette for at oskeurna kan setjast i jorda få dagar etter kremasjonen. Kor lang tid ein må venta, kan m.a. vera avhengig av om urna skal gravleggjast i nærleiken av krematoriet, eller om ho skal setjast ned på ein kyrkjegard ein annan stad i landet.

Fristen på seks månader, som vi finn i gravferdslova § 12 andre ledd, er sett av omsyn til dei etterlatne. Meininga er at dei skal få god tid til å områ seg dersom dei skulle vera i tvil om t.d. val av kyrkjegard. Det er ikkje meininga med lova å oppmoda dei etterlatne til å venta lengst mogleg.

Eg vil ta kontakt med Sosialdepartementet og be dei vurdere om det i samband med ein eventuell revisjon av det aktuelle heftet kan vera grunn til også å opplysa om at ein ikkje bør venta lenger enn naudsynt med gravlegginga.

Sigrun Eng (A): Eg takkar statsråden for svaret.

I same brosjyren står det: «Kremeringa skjer som regel nokre dagar etter bisetjinga,» slik som statsråden var inne på. Nettopp av den grunnen er det ei unødvendig ventetid for dei etterlatne, som får opplyst at det kanskje kan ta lang tid, og at det vanlege er éin til tre månader. Ein får sjeldan beskjed om at urna er ferdig før ein etterlyser ho. Prøver ein då, som nærmaste pårørande, å få tak i urna, er svaret: Nei, du kan ikkje hente ho dersom du ikkje har nedsetjinga klar i dag. Urna skal sendast i posten, og det er kommunen som skal ta vare på ho.

Synest statsråden denne praksisen er å vise medkjensle med dei sørgjande?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Beskrivinga som representanten gir, er heilt ukjend for meg. Men eg

vil ta med meg dei signala som representanten gir, i samtale med Sosialdepartementet om heftet.

Dette seksmånerstidspunktet i heftet er for at dei etterlatne skal få tid til å områ seg dersom dei er i tvil. Men som eg no oppfatta spørsmålet – det var litt vanskeleg å veta korleis eg skulle oppfatta det – går det på at dei attlevande ikkje får gjort det fort nok. Eg skal ta med dei signala og gi dei vidare til dei rette instansane.

Sigrun Eng (A): Eg takkar statsråden for svaret.

For eit par år sidan lempa Stortinget på lovverket, slik at oska etter den døde kunne spreia «for vinden», som det står. Korleis er da reglane for utlevering av urna, for da er det jo berre familien som er til stades? Er det pakkepost da òg?

Sorgreaksjonane er individuelle. Vi er såre når dei kjem. Vi lever på tidsfristar heile livet, og mitt siste spørsmål til statsråden blir: Kunne statsråden medverke til at gravferdsbyrået, krematoria og òg kyrkjekontora i kommunane får klarare reglar – for det er kanskje tolkinga det står på – for frist for når urna skal vere ferdig? Mitt forslag er 14 dagar for dei som ønskjer at det skal gå fort, og som har gjort vurderingane på førehand.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg håpar representanten forstår at det er litt vanskeleg for meg å ha detaljkunnskap om kva som skjer i kvart enkelt tilfelle. Eg trur òg representanten veit at det her er andre instansar enn departementet som styrer. Men igjen: Eg vil ta med meg signala.

Eg veit at når det gjeld å spreia oska for vinden, er det snakk om søknader som tar noko tid. Men korleis urna blir overlevert, veit ikkje eg som fagstatsråd i Kultur- og kyrkjedepartementet. Men som sagt, eg skal ta med meg signala frå representanten og ta dette opp med dei rette instansane og høyra korleis praksisen er, og kva vi eventuelt kan gjera. Og eg er heilt einig med representanten i at det er dei attlevande det skal takast omsyn til. Det må òg bli gjort i det etterarbeidet som må følgje.

S p ø r s m å l 4

Knut Storberget (A): «Dagbladet melder at «Skopusser-Lars» har fått beslaglagt sitt skopusserutstyr i Oslo. Hans skopusservirksomhet ble for plagsom for Oslo, og politiet grep inn.

Mener statsråden at dette er riktig prioritering fra politiets side?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Saken har vært forelagt Politidirektoratet, som opplyser at

«Oslo politidistrikt ikke har lyktes å verifisere den konkrete hendelsen omtalt i Dagbladet 16. oktober då. Det er foretatt undersøkelser både i tilgjengelige registre og gjennom spørsmål til aktuelle tjenestemenn ved Sentrum og Grønland politistasjon.»

Så langt er det ukjent at politiet skal ha beslaglagt dette skopusserutstyret. Ut fra de foreliggende opplysninger

er det derfor lite trolig at politiet har foretatt beslag i denne saken.

Generelt kan det opplyses at den som yter en tjeneste eller leverer et produkt på kommunal grunn, må ha tillatelse fra grunneier. I Oslo gis slike tillatelser fra Torg- og gateseksjonen i Eiendoms- og byfornyelsesetaten. Tillatelse gis kun til salg fra byens torg. Manglende tillatelse innebærer en overtredelse av regelverket. Selv om overtredelse er straffbart, er dette åpenbart en sakstype som generelt sett ikke er prioritert av politiet og påtalemyndigheten.

Knut Storberget (A): Jeg takker for svaret.

Foranledningen til at jeg trekker denne saken inn i Stortinget, er nettopp det justisministeren nå avslutter med, hva slags ressursbruk vi står overfor fra norsk politis side i denne saken i forhold til i andre saker der folk sitter hjemme og venter etter innbrudd, voldsovertredelser osv., hvor man i dag over det ganske land opplever at man faktisk ikke får besøk av politiet, og nærmest får beskjed om å skrive en anmeldelse som man kan sende ned til politidistriktet. Jeg er også gjort kjent med at i denne helt konkrete saken har politiet i Oslo gitt beskjed om at man mener dette nærmest er en ukorrekt atferd, i den grad det er riktig at en tjenestemann har gått til verks på denne måten.

Mitt spørsmål er: Vil justisministeren foreta seg noe for å forhindre at slike ting skjer, slik at man får en helt annen type prioritering i forhold til politiets ressursbruk?

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg er verken politimester i Oslo eller politidirektør, og jeg har allerede i det første svaret sagt at selv om overtredelsen er straffbar i forhold til kommunens regler, er dette åpenbart en sakstype som generelt sett ikke er prioritert av politiet og påtalemyndigheten.

Jeg vil også understreke at høyesterettsadvokat Røer, som har skrevet til Oslo politidistrikt om denne saken, i svarbrev har fått bekreftet at politiet ikke har foretatt beslag. Oslo politidistrikt har også gjennom Politidirektoratet meldt til meg at de ikke står inne for en framgangsmåte som beskrevet i artikkelen i Dagbladet, og understreker at de gjør sitt ytterste for at polititjenestemenn og -kvinner i Oslo skal opptre på en ansvarlig og smidig måte til beste for publikum, herunder også den omtalte skopusseren.

Knut Storberget (A): Det er vel slik i denne konkrete saken at politiet verken har konstatert at man har foretatt beslag eller ikke foretatt beslag. Man har faktisk ikke kunnet finne den verifisering som er nødvendig, i forhold til denne saken. Fra mitt ståsted har jeg ingen grunn til å tvile på at det denne skopusseren har rapportert om, skulle være feil. Hvorfor i all verden skulle han rapportere om feilaktige beslag? Her står vi overfor en situasjon hvor det faktisk er uklarhet, og det skulle kanskje også være et argument i forhold til at man i slike saker nettopp burde ha en kvitteringsordning, som Stortinget senere skal debattere.

Men hovedsaken og hovedspørsmålet er spørsmålet om dette med prioritering. Jeg syns justisministeren etter de rapporter vi får rundt omkring fra det ganske land, nå burde foreta seg noe overfor politiet, slik at man får en debatt rundt hva slags prioriterte oppgaver politiet skal ha, og hvordan man faktisk skal oppnå det, slik at man nå ikke opplever at stadig flere politistasjoner er stengt kl. 16, og man får beskjed om å sende en skriftlig anmodning. Det er min utfordring til justisministeren.

Statsråd Odd Einar Dørum: Representanten har representasjonens edle nådegave, men det blir jo ikke bedre om påstander gjentas gang på gang.

Jeg har tidligere gitt uttrykk for, bl.a. i muntlig spørretime, at når det f.eks. gjelder spørsmål om vold, har det førsteprioritet.

Når det gjelder prioriteringer fra politiets side, er sikkert representanten både gjennom yrkesutdannelse og som stortingsrepresentant vel kjent med at Riksadvokaten gir prioriteringer i straffeforfølgning, og det er klart at politiet da vurderer dette ut fra alvorlighet. Men det er klart at sikkerhet for legeme og helbred er helt grunnleggende, uansett hvor du bor og hva du heter. Det har alle gitt uttrykk for, og det understreker jeg selvfølgelig.

Jeg har tillit til at norsk politi utøver et godt lokalt skjønn. Jeg har truffet så mange fra politiet at jeg vet at de gjør det. Jeg har vært så pass mye ute med Oslo-politiet at jeg vet hvordan de står i veldig mange vanskelige sosiale situasjoner, og hvordan de på en ålreit måte prøver å løse dem.

La meg understreke: Veldig ofte er politiet den eneste operative sosialtjeneste som er tilgjengelig for folk som er i klem. Jeg har selv vært vitne til at politiet løser vanskelige situasjoner på en måte som justisministeren, med tidligere sosialarbeiderbakgrunn, gir full honnør, ut fra det faglige ståstedet. Dette er mitt utgangspunkt for å vurdere norsk politi, og det er også på en ordentlig måte beskrevet f.eks. i «Politiblikket» av Liv Finstad.

Når det gjelder det strafferettslige: Vold skal vi gå etter, og prioriteringene drøftes i dialog med Riksadvokaten.

S p ø r s m å l 5

Øystein Hedstrøm (FrP): Jeg har et spørsmål til vår ærede helseminister:

«Etter at staten overtok sykehusdriften, er ventelistene ved Sykehuset Østfold blitt betydelig redusert. Regjeringen foreslår i statsbudsjettet en reduksjon i den innsatsstyrte finansieringen fra 60 til 40 pst. Dette vil virke aktivitetsdempende. Mange i fylket frykter at den positive trenden med merkbare kutt i helsekøene vil stoppe opp.

Hva vil statsråden bidra med slik at den positive utviklingen med reduserte helsekøer i fylket kan videreføres?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Ventetiden for behandling ved norske sykehus har vært altfor lang. Derfor har det de seneste årene vært gjennomført ulike tiltak

med sikte på å få ned ventetidene. Bevilgningene til sykehusformål har hvert år økt, og flere pasienter har fått behandling. Innføringen av innsatsstyrt finansiering og rett til fritt sykehusvalg har stimulert sykehusene til økt effektivitet og til økt aktivitet. Et viktig mål med sykehusreformen har vært å redusere ventetidene for sykehusbehandling ytterligere. Aktivitetsnivået i sykehusene er nå på et historisk høyt nivå, og flere pasienter behandles enn nye som kommer til. Det betyr at ventetidene fortsatt reduseres. Regjeringens budsjettforslag legger opp til at det høye aktivitetsnivået fra 2003 skal opprettholdes på om lag samme nivå i 2004.

Jeg er svært glad for å kunne konstatere at tiltakene virker, og at ventetidene nå reduseres betydelig. Årsaksbildet er, som det framgår av det jeg allerede har sagt, sammensatt. Det er ikke ett tiltak alene som forklarer denne gledelige reduksjonen i ventetidene. Behovet for fortsatt sterk stimulans til videre vekst i pasienttilbudet er likevel som følge av dette endret. På noen områder kan det nå heller ikke utelukkes at det er en viss overkapasitet. Det kan medføre et ønske om å utløse stykkprisrefusjon ved å behandle pasienter med mindre alvorlige lidelser, med liten medisinsk nytte. Dette er ressurser som alternativt kunne hatt mye større nytte dersom de hadde kommet andre pasienter til gode. Jeg vil her særlig trekke fram behov innen habilitering, rehabilitering og psykisk helsevern. For å få til en balansert og styrt utvikling av behandlingstilbudet i tråd med politiske prioriteringer må vi derfor finne den riktige balansen mellom aktivitetsfinansiering og grunnfinansiering. Regjeringen mener at en styrking av basisbevilgningen og en tilsvarende reduksjon av ISF-satsen til 40 pst. vil gjøre ISF-ordningen til et bedre redskap for å oppnå en balansert utvikling av spesialisthelsetjenesten og unngå mulige vridningseffekter som kan komme av en ubalansert løsning.

Jeg vil også vise til at det ikke kan påvises noen sterk sammenheng mellom størrelse på ISF-satsen og behandlingsaktivitet, så lenge ISF-satsen er lavere enn det det koster å behandle flere pasienter. Det har hele tiden vært en forutsetning at ISF-satsen ikke skal dekke marginalkostnadene fullt ut. I så fall ville vi hatt en inntektsmodell for sykehusene uten noen form for bremses, og sektoren ville vært unntatt fra ordinær budsjettmessig prioritering. Man hadde rett og slett drevet sykehus etter regning.

Målet om å fjerne unødig ventetid er fortsatt høyt prioritert, og ISF-ordningen skal fortsatt være et viktig virkemiddel. Derfor ønsker Regjeringen å videreføre og videreutvikle ordningen, slik at en større del av pasientbehandlingen kan aktivitetsfinansieres, både desentraliserte behandlingstilbud og etter hvert psykiatrien. Dette er et langsiktig utviklingsarbeid som vil bli gitt høy prioritet, og som vi foreslår å bevilge penger til i neste års budsjett.

Øystein Hedstrøm (FrP): Jeg takker statsråden for svaret.

Det er gledelig at man satser på å videreutvikle og videreføre den innsatsstyrte finansieringen. Likevel, spe-

sialister og personer i Østfold som har kjennskap til dette, frykter nå at de helsekøene som er i ferd med å nedarbeides, ikke lenger vil bli det, eller kanskje vil øke. Fremskrittspartiet deler den frykten. Vi er det partiet på Stortinget som først introduserte stykkprisfinansiering. Det er det aktørene i Østfold i hvert fall sier er det som har hatt størst betydning for nedarbeiding av helsekøer, selv om det også er andre virkemidler. Ikke noe system er 100 pst. perfekt. Men nedarbeidingen av helsekøene ønsker vi skal videreføres. Mitt tilleggsspørsmål til statsråden blir: Før man nå så drastisk reduserer den innsatsstyrte finansieringen fra 60 pst. til 40 pst., har man vurdert konsekvensene og virkningene som kan være negative av dette, ved at helsekøene igjen kan øke?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Representanten Hedstrøm og jeg deler intensjonene på to veldig viktige punkter. For det første: Det er viktig fortsatt å ha en kamp mot unødig lange ventetider, og det er viktig fortsatt å ha et godt stykkprisfinansieringssystem i sykehuse-

Jeg mener at i en situasjon hvor vi er i ferd med å få mangel på pasienter på en del områder, overkapasitet enkelte steder, vil det være en risiko ved å gå videre med en veldig høy stykkprisandel av finansieringen, for det kan føre til en vridning av sykehusenes oppmerksomhet over mot såkalt lønnsomme pasienter, og bort fra det som er hovedretningslinjen for prioriteringene i helsetjenesten, nemlig alvorlighet. Vi kan få en vridning vekk fra psykiatri, som ikke er stykkprisfinansiert, og vi kan også få utslag i forhold til en overdreven fokusering på koding, som vi har sett enkelte utvekster av. Derfor mener jeg at det beste forsvar for stykkprisfinansieringsordningen er å gjøre den mer balansert.

Øystein Hedstrøm (FrP): Jeg takker statsråden for tilleggssvaret.

At man ønsker å videreutvikle systemet og inkludere nye grupper, bl.a. forsøke seg på psykiatrien og eventuelt innlemme dialysebehandling, cellegiftbehandling for kreft, osv., har vært møtt positivt i mitt eget fylke. Nå er det alltid avhengig av hvem man snakker med, hvilket svar man får, men de jeg har snakket med, er stort sett positive til dette.

Så blir mitt andre tilleggsspørsmål: Når man nå beviselig har et system med en innsatsstyrt finansiering på et nivå som nedarbeider helsekøene, hva er da det logiske i når man ønsker å utvide dette – i hvert fall forsøke på det – til nye områder, å redusere virkningen av det systemet, altså innsatsstyrt finansiering, som i dag fungerer?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg konstaterer at representanten Hedstrøm og helseministeren begge har såpass erfaring fra helsetjenestene at vi vet at hva slags svar man får, er avhengig av hvem man snakker med. Det tror jeg det er klokt i disse dager å legge seg på minne.

Vi ønsker å utvide ordningen med stykkprisfinansiering til nye områder, fordi vi ser at hvis vi går videre og

bare har det innenfor somatikken, er faren for at psykiatrien igjen systematisk taper i balansen mellom disse to delene av spesialisthelsetjenesten, til stede. Dessuten er det et uttrykk for at vi faktisk tror at stykkprisfinansieringssystemet bidrar ikke bare til større effektivitet og bedre utnyttelse av ressursene, men også til økt aktivitet. Spørsmålet er hva som er en god dosering. I en situasjon hvor vi har oppnådd veldig mye, er faren for at vi får uønskede utslag av en for høy stykkpris, til stede. Det ønsker jeg å unngå, for jeg ønsker ikke at systemet skal komme i miskreditt.

S p ø r s m å l 6

Tore Nordtun (A): Jeg har et spørsmål til olje- og energiministeren:

«I Norge har vi et stadig økende strømforbruk uten at kraftproduksjonen øker i noen særlig grad. I en slik situasjon er det helt nødvendig med politisk initiativ for å få økt produksjonen, eksempelvis sette seg ned med de berørte selskap for å få realisert de to gitte gasskraftkonsesjonene.

Hva vil statsråden gjøre for å minke gapet mellom forbruk og produksjon?»

Statsråd Einar Steensnæs: Regjeringen arbeider målbevisst for å få til en sikker og miljøvennlig energiforsyning. Samtidig legges det til rette for energisparing og energiomlegging der direkte varme erstatter elektrisitet til oppvarmingsformål.

I 2003 har det i første halvår vært en merkbar reduksjon i forbruket, mens nye vannkraftkonsesjoner er på et rekordhøyt nivå i forhold til hva det har vært de siste ti årene. Likevel er ikke dette nok.

Departementet arbeider nå med en stortingsmelding om forsynings sikkerhet. Jeg tar sikte på å legge denne fram for Stortinget i desember. Regjeringen arbeider derfor målrettet videre for at vi skal ha en energiforsyning som sikrer at det er nok energi til akseptable priser, både for husholdninger, for industrien og for den offentlige forvaltningen. Med den rike tilgangen vi har på ulike energikilder, skulle det være mange muligheter for å få dette til.

Representanten Nordtun ber meg sette meg ned med de berørte selskap for å få realisert de to gitte gasskraftkonsesjonene. Det er *tre* gasskraftverk som har fått konsesjon av regjeringen Stoltenberg. Det er altså Arbeiderpartiet som har lagt vilkårene for å bygge de tre konvensjonelle gasskraftverkene. Jeg ser det imidlertid ikke som min oppgave å tvinge gjennom beslutninger som må tas på kommersiell basis av de berørte selskapene. Det er heller ikke aktuelt å frata selskapene deres rettigheter, slik det også er blitt antydnet. Jeg ser det derimot som en viktig statlig oppgave å bidra til å fremme mer miljøvennlig energiproduksjon.

Energiproduksjon uten utslipp av forurensende gasser er et alternativ til konvensjonell, fossilbasert kraftproduksjon, som på lang sikt vil kunne redusere klimagassutslippene fra energiproduksjonen. I forslaget til stats-

budsjett for 2004 øker derfor Regjeringen forskningsinnsatsen til 50 mill. kr for utvikling av renseteknologi for gasskraftverk. I budsjettet foreslår Regjeringen også å styrke satsingen på omlegging av energibruk og energi-produksjon. Innbetalingene til Energifondet ventes å bli totalt 600 mill. kr i 2004, en økning på om lag 130 mill. kr i forhold til 2003. Dette vil gi en økt produksjon av vindkraft og vannbåren varme.

Det er vedtatt bygd ut om lag 1,2 TWh ny vannkraft under regjeringen Bondevik II. Mikro-, mini- og småkraftverk har et potensial på minst 4,5 TWh. Regjeringen ønsker å stimulere bygging av slike, fordi slik utbygging kan gjøres svært skånsomt. Vi har allerede foreslått at alle verk på 5 MW eller mindre skal slippe naturressurs-skatten og grunnrenteskatten.

Ett viktig element i politikken for en sikker energiforsyning er også satsingen på et effektivt kraftmarked og kraftutveksling med de øvrige nordiske land. Siden de nordiske landene har ulik sammensetning av produksjonen, er vi mindre sårbare for tørrår når vi utveksler kraft med våre naboland. De nordiske ministrene er enige om å fortsette arbeidet med å utdype og styrke det nordiske elsamarbeidet.

Tore Nordtun (A): Jeg takker statsråden for svaret. Svaret var som forventet, men jeg ble overrasket da statsråden i sitt svar sa at det er Regjeringens oppgave å sikre nok energi til husstandene og industrien, til en forsvarlig pris.

Det kom ingen konkrete svar på spørsmålet mitt. Det som jeg bad om svar på, var hvilke initiativ statsråden vil ta når det gjelder de tre – det har han rett i – gitte konsesjonene. Ser ikke statsråden det som sin oppgave å snakke med eierne for å se hvilke rammebetingelser som kan legges på plass, osv. for å få denne produksjonen i gang? Det er ikke tilfredsstillende med de alternativer som er lagt opp, når vi nå ser det behovet som er, etterspørselen i markedet og de høye prisene. Energien, industriarbeidsplassene og også husholdningene spør om hva som gjøres. Det jeg spør statsråden om, er: Skal disse tre konsesjonene fortsatt bare ligge brakk?

Statsråd Einar Steensnæs: Denne regjeringen har gjort mer enn noen annen regjering på hele 1990-tallet når det gjelder å øke produksjonen av energi i markedet, spesielt gjelder dette vannkraft. Vi har også økt forskningen når det gjelder gasskraft, for å få fram miljøvennlige gasskraftverk.

Når representanten Nordtun nå spør meg om ikke statsråden skal gjøre noe med de tre konsesjonene, kan jeg bekrefte overfor Nordtun at jeg har meget god kontakt med de to angjeldende selskapene som har de tre konsesjonene. De kan bekrefte at det er prisen i markedet når det gjelder gass, som er høy i forhold til den framtidige prisen på vannkraft, altså elektrisitet, som er lavere. Det er altså lønnsomheten det går på. I mellomtiden jobber denne regjeringen for å få fram de miljøvennlige, framtidsrettede gasskraftverkene, fordi vi ser det som en meget interessant mulighet for å bedre balansen i energi-

markedet. Vi trenger mer kraft, og gasskraftverkene, de miljøvennlige sådanne, vil være et meget viktig element for å få dette til.

Tore Nordtun (A): Da de tre konsesjonene ble gitt i Stortinget, fikk det konsekvenser for den forrige regjeringen, som jeg ikke skal komme inn på nå. Men da var det en meget klar forutsetning for de tre konsesjonene at de som da ville sette i gang, skulle ha de samme rammebetingelsene som ved produksjon i Europa for øvrig.

Jeg forventer at statsråden – nå når vi er i den ulykkelige situasjonen i Norge at etterspørselen er mye større enn produksjonen, og prisene er høyt oppe – tar initiativ overfor disse tre som har fått konsesjonene, og kommer til Stortinget med en sak. Hvis det er slik at noen av rammebetingelsene ikke er på plass, må vi få det klargjort her og nå i Stortinget, slik at de kan starte denne produksjonen. Når industrien nå sier at vi har så dårlige rammebetingelser at industriarbeidsplasser går tapt – mange tusen hver måned – og vil gjøre det framover når industrikontraktene går ut, er dette maktpåliggende for også å få denne produksjonen opp og gå. Da burde vi starte med en av konsesjonene, slik at vi vil kunne utprøve dette i praksis.

Statsråd Einar Steensnæs: Jeg vil understreke at denne regjeringen til punkt og prikke, til siste komma og punktum, følger de rammebetingelsene som Stortingets flertall har lagt, og som regjeringen Stoltenberg var ansvarlig for å legge. Det er de samme rammebetingelsene som gjelder for andre EØS-land.

Jeg har understreket at det ikke er aktuelt for Regjeringen å gå inn og pålegge utbygger å bygge ut noe de anser for kommersielt uforsvarlig. Styrelederen i Industrikraft Midt-Norge har overfor meg bekreftet at det er det som er årsaken til at disse kraftverkene ikke bygges. Vi ser på hvordan vi kan stimulere den miljøvennlige energiproduksjonen, slik at vi når dette blir lønnsomt på noe lengre sikt, kan få de miljøvennlige framtidsrettede gasskraftverkene fram.

Det er ikke bare gasskraftverkene som er svaret på dette, det er miljøvennlig energiproduksjon i form av både vannbåren varme, bioenergi, vindmøller og ytterligere utbygging av vannkraftverkene. Jeg refererer nok en gang til at vi i 2003 har hatt en rekordhøy satsing på vannkraftverk, slik at vi til sammen får en bedre balanse i markedet og mer akseptable priser, både for industri og for private husholdninger.

S p ø r s m å l 7

Marit Nybakk (A): Jeg har tillatt meg å stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Etter det rasistisk motiverte drapet på Holmlia i Oslo var det bred politisk enighet om at det skulle satses blant unge i bydel Søndre Nordstrand. På Mortensrud 8. mai i år sa statsråden at satsing på barn og ungdom var et svært viktig område for Regjeringen. Statsråden har helt rett når hun sier at ungdom trenger møteplasser.

Hva vil statsråden gjøre for at det forebyggende ungdomsarbeidet på Søndre Nordstrand ikke skal ta skade av Oslo kommunes dårlige økonomi?»

Statsråd Laila Dævøy: Barne- og familiedepartementet forvalter tilskuddsordningen «Ungdomstiltak i større bysamfunn». Ordningen omfatter i dag ti byer og syv prioriterte bydeler i Oslo, deriblant bydel Søndre Nordstrand. Formålet med ordningen er å bidra til å bedre oppvekst- og levekår for ungdom i alderen 12–25 i områder med levekårsulemper. Bevilgningen skal gå til prosjekter som retter seg mot ungdom med spesielle behov og utsatte ungdomsgrupper og ungdomsmiljøer.

Bydel Søndre Nordstrand har vært omfattet av storbyordningen siden 1992. Departementet har støttet ulike forebyggende tiltak, bl.a. ved en av bydelens fritidsklubber som, etter det vi hører, nå står i fare for å bli nedlagt. Vi gir også støtte til tiltak i bydelen i forbindelse med «Tiltaksplan mot fattigdom», og bydelen har også mulighet til å søke om straksmidler for å løse oppgaver og problemer av akutt karakter i ungdomsmiljøene. Bydelen har totalt fått 1,1 mill. kr i 2003. Søndre Nordstrand vil også i 2004 omfattes av vår storbyordning og den spesielle fattigdomssatsingen. Vi følger derfor med på hva som skjer i bydelen og i andre områder der departementet har gått inn med midler.

Gjennom en evaluering av storbyordningen og en nylig utgitt eksempelsamling med tiltak som har fått støtte gjennom denne tilskuddsordningen, har vi fått bekreftet betydningen av forebyggende ungdomsarbeid. Gode og trygge møteplasser for ungdom er nødvendig, særlig i områder preget av trangboddhet, dårlig økonomi og stor andel barn og ungdom. Vi ser at ungdomstiltak som i dag betegnes som relativt kostnadskreven, er gode forebyggingstiltak i forhold til rus, kriminalitet og institusjonsplassering, og på sikt sparer de samfunnet for store utgifter. Regjeringen slår fast i St.meld. nr. 39 for 2001–2002, Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge, betydningen av slike møteplasser, og viktigheten av forebyggende arbeid kommer tydelig fram både på vår årlige storbykonferanse og i vårt årlige kontaktmøte med bykommuner, hvor også bydel Søndre Nordstrand deltar.

Fra og med tilskuddsåret 2002 ble storbyordningen lagt om slik at størstedelen av bevilgningen fordeles som en ramme til byene og bydelene som omfattes av ordningen, altså direkte til bydelene også. Byene og bydelene foretar selv en vurdering og politisk prioritering av hvilke tiltak og prosjekter som skal få støtte innenfor kriteriene for tilskuddsordningen. Forebyggende ungdomsarbeid og møteplasser for ungdom er kommunens og bydelens ansvar, og som barne- og familieminister har jeg ikke anledning til å blande meg inn i den lokale budsjettprosessen, bortsett fra når det gjelder de midlene fra storbyordningen som skal gå til ungdomstiltak. Forutsetningen for tildelingen er også at kommunen ikke skal trappe ned sin egen innsats for barn og unge. Jeg håper at viktige tilbud til barn og ungdom ikke blir rammet av dårlig kommuneøkonomi, og taper i kampen om budsjettkrone i Oslo.

Marit Nybakk (A): Jeg vil takke for svaret, og har spesielt lagt merke til den delen av svaret som omhandler egeninnsats fra kommunens side som forutsetning for å få storbytiltak eller prosjektmidler for unge.

Jeg vil så sterkt jeg kan oppfordre statsråden til også å ta et initiativ. Dette er vel kanskje den mest flerkulturelle bydelen i Oslo. Og jeg må si, etter å ha sett Dokument 2 for to dager siden om gettoskoler, manglende integrering og diskriminering av jenter som følge av bystyreflertallets innføring av fritt skolevalg i Oslo – dette er bare et eksempel – at vi virkelig trenger det som statsråden kaller for møtesteder for ungdom. Jeg vil også gjerne understreke at det har man virkelig hatt på Holmlia. Der har det utviklet seg et miljø som er flerkulturelt, og som fungerer veldig bra. Jeg vil spørre statsråden om hun vil ta et initiativ overfor kommunen og bydelen for å få til en forståelse for at egenandel er en forutsetning. Jeg vil da selvfølgelig også bringe videre at man bør kunne søke på straksmidler. Jeg vil også understreke at gratis barnehage for 4–5-åringer kanskje hadde vært en sak i dette tilfellet.

Statsråd Laila Dævøy: Jeg har lyst til å understreke nok en gang at «Ungdomstiltak i større bysamfunn» fra Barne- og familiedepartementet ikke skal komme som en kompensasjon for en nedprioritering fra kommunens side. Det er forutsetning for tildelingen. Midlene for 2005 er heller ikke gitt pr. dags dato. De vil først komme neste år. Hvis tilbud legges ned, vil jo også grunnlaget for tilskudd fra staten bli rammet. Så her kan man komme inn i en ond sirkel.

For øvrig fikk jeg vite i dag at bydelsutvalget er gitt anledning til å omprioritere kuttene i budsjettet fram til 29. oktober i år. De har fått en frist til 29. oktober, bl.a. for å kunne skjerme barn og unge, og det er positivt. Jeg skal vurdere om Barne- og familiedepartementet skal ta et ekstra initiativ, men det er en vanskelig balansegang fordi dette er et kommunalt ansvar, det er et bydelsansvar. Det er vanskelig for en statsråd å blande seg opp i den interne prosessen i bydelen. Men jeg håper inderlig at de gode tiltakene i bydelen ikke rammes.

Marit Nybakk (A): Dette dreier seg også om bystyreflertallets bevilgninger til bydelen, og her er det jo som kjent uenighet.

Jeg vil igjen understreke at når fritidsklubben stenger, har faktisk ikke Holmlia noen skikkelig møteplass, for å bruke det samme uttrykket som statsråden brukte. Ungdommen selv har etterlyst flere alternativer. I stedet mister de alt sammen. Det finnes heller ikke noen videregående skole her. Dette er en bydel som ikke har noen videregående skole, og fritidsklubben har på mange måter vært kjernen i dagliglivet, en utvidet familie, et opplæringscenter, en trygg base i det som jeg mener er Oslos mest flerkulturelle bydel. Jeg vet ikke hvor mange religioner og hvor mange språk man har i Søndre Nordstrand, men det burde anspore Regjeringen til å bistå og bidra med en ekstra innsats – og gjerne ta fatt i sine egne partifeller i Oslo, slik at man innser at her må det egeninnsats til for å få storbymidler.

Statsråd Laila Dævøy: Jeg tar de signalene.

Jeg har bare lyst til å påpeke at bydelen Søndre Nordstrand fikk 1,1 mill. kr i 2003, og det gikk både til ungdomstiltak og til fattigdomstiltak. Men i 2003 søkte de heller ikke strakstiltak. Så her er flere muligheter. Man kan søke støtte til fattigdomstiltak til neste år, og den potten er økt, fra 2,5 mill. kr i år – i statsbudsjettet har vi lagt inn 5,5, mill. kr nettopp til dette tiltaket. Ellers har vi midler til strakstiltak for å møte akutte problemer i ungdomsmiljøene, som Søndre Nordstrand ennå ikke har søkt om. Men vi har altså også en mulighet der.

S p ø r s m å l 8

May Hansen (SV): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«I sommer var noen krisesentre stengt i ferien. Jeg tok problematikken opp i et spørsmål til barne- og familieministeren og pekte på situasjonen ved Indre Østfold krisesenter. Det barne- og familieministeren svarte på mitt spørsmål, var at Moss krisesenter var åpent og kunne ta beboerne fra Indre Østfold. Moss hadde ikke kapasitet til dette, og det som skjedde, var at man tok med seg kvinnene til et privat hjem. Dette er uakseptabelt og statsrådens ansvar.

Hvordan kunne statsråden svare meg at Moss hadde kapasitet?»

Statsråd Laila Dævøy: På bakgrunn av tidligere henvendelser fra stortingsrepresentant May Hansen ble det sist sommer foretatt undersøkelser for å kartlegge den reelle økonomiske situasjonen for Indre Østfold krisesenter. De opplysninger vi har mottatt fra Fylkesmannen i Østfold, viser at Østfold krisesenter på lik linje med de fleste krisesentrene har fått økt sitt lokale og statlige tilskudd for 2003, og det er jo gledelig. I 2002 ble det bevilget ca. 1,2 mill. kr i statlige tilskudd til Indre Østfold krisesenter. Staten har for 2003 bevilget ca. 1,4 mill. kr til krisesenteret. Dette tilsier et totalbudsjett for krisesenteret på ca. 2,8 mill. kr i år mot 2,5 mill. kr i 2002 – altså en økning på mer enn 300 000 kr. Det er positivt, det har jeg lyst til å påpeke først.

Så til selve spørsmålet. Indre Østfold krisesenter meddelte Barne- og familiedepartementet at senteret måtte stenge i fire uker i juli måned i år, og at dette ikke var noen ideell situasjon. Vi tok imidlertid kontakt med Moss krisesenter, som forsikret at de ville kunne ta imot i denne perioden for Indre Østfold krisesenter, noe de også faktisk har gjort. Dette var en midlertidig løsning i en vanskelig budsjettssituasjon, og det er positivt at senteret gjør noe aktivt selv for å oppnå budsjettbalanse.

Moss krisesenter har gjennomgått journalene fra juli måned og har opplyst departementet om at senteret mottok totalt tre henvendelser fra Indre Østfold krisesenter i den aktuelle perioden. Krisesenteret i Moss sa ja til å ta imot kvinner uansett om det skulle være fullt eller ikke. De som henvendte seg, ble orientert om at senteret hadde dårlig kapasitet, men at det var mulig å bruke senteret hvis det ikke fantes andre boalternativer. I ett av tilfelle-

ne ble en kvinne bedt om å komme til senteret umiddelbart grunnet den aktuelle akutsituasjonen, der det var kvinnen selv som tok kontakt. I sommerperioden har Moss krisesenter vært inne i en byggeperiode, noe som har medført en ekstra belastning. Moss krisesenter har likevel ikke nektet noen brukere hjelp, til tross for at senteret hadde dårlig fysisk kapasitet i den aktuelle perioden. Moss krisesenter har meddelt at senteret fant løsninger, slik at brukerne ikke skulle bli skadelidende.

Videre vil jeg påpeke at krisesentrene er frivillige foretak, og at ansvaret for krisesentrene er forankret lokalt i kommunene inntil ny finansieringsordning og forvaltning av krisetiltakene er på plass. Kommunene skal berømmes for at de gav en stor økning samlet sett til krisetiltakene også i 2003. Moss krisesenter skal også berømmes for å ha funnet nødvendige løsninger i den perioden Indre Østfold krisesenter var stengt.

May Hansen (SV): Statsråden sier at dette er kommunenes ansvar. Vi har behandlet denne saken i forbindelse med et Dokument nr. 8-forslag som SV fremmet, og det Stortinget sa da, var:

«Stortinget ber Regjeringen se på strakstiltak med tanke på den vanskelige økonomiske situasjon mange krisesenter er i i dag. Stortinget ber også om at Regjeringen må finne en løsning for de krisesentrene som har mistet fylkeskommunal støtte ...»

Statsråden sier her at krisesenteret i Indre Østfold har fått 300 000 kr mer på budsjettet sitt. Nå viser det seg rundt omkring at krisesentra har hatt skyhøye strømpriser. Man har en KLP-regning som, når man skal lønne sine ansatte, kostet veldig mye mer i fjor. Det er også store regninger for tolketjenester.

Det Stortinget mente da vi sa at statsråden skulle se på strakstiltak for å holde krisesentrene oppe til vi hadde ny finansiering på plass, var at man skulle gå inn og se på det enkelte senter. Mener statsråden at det er forsvarlig å sommerstenge krisesentre – i den verste perioden?

Statsråd Laila Dævøy: For å ta det siste først: Vi synes også at det var leit at man måtte stenge et senter i en periode. Det var også derfor vi forsikret oss i forkant om at kvinner som trengte krisesenter, likevel ville få en plass i umiddelbar nærhet av der de bodde.

Når det så gjelder det andre spørsmålet, generelt om økonomi og krisesentrene og strakstiltak for krisesentrene, har vi tatt dette opp etter dette Dokument nr. 8-forslaget. Vi har via fylkesmennene tatt kontakt med kommunene og oppfordret dem til å gi midler til krisesentrene. Dette har også medført en økning på oppimot 15 pst. totalt i landet fra 2002 til 2003. Det ønsker jeg faktisk å berømme kommunene for – det synes jeg er positivt.

Så skal vi heller ikke glemme at i forbindelse med kommuneproposisjonen i vår vedtok Stortinget å videreføre den finansieringsordningen som pr. dags dato er for krisesentrene. Det foregår slik at kommunene godkjenner budsjettene for krisesentrene. Det sendes inn til departementet, og departementet har da anledning til å betale ut det samme som kommuner og andre har gitt i tilskudd.

Departementet sitter ikke med noen ekstra pott ledig for å dele ut til krisesentre eller andre. Jeg må forholde meg til den finansieringsordningen vi har, og som Stortinget har bekreftet at vi skal ha også for 2004. Men vi jobber fortsatt med finansieringen.

E i r i n F a l d e t hadde her gjeninntatt presidentplassen.

May Hansen (SV): Statsråden er pålagt av Stortinget å se på strakstiltak. Jeg vil referere hva statsråden sa i debatten om Dokument nr. 8-forslaget:

«Det er behov for å endre tilskuddsordningen raskt. På dette punkt er jeg enig med forslagsstillerne.» – **Alt-så SV** – «Vi har ikke tid til å vente lenger. Krisesentrene har behov for en avklaring med hensyn til hva som skjer med tilskuddsordningen nå.»

Det er altså sånn at Stortinget har sagt at statsråden skal se på strakstiltak. Men det statsråden også har sagt, er: «Derfor synes jeg det er naturlig at spørsmål om lovfesting også blir vurdert.»

Når man legger en finansiering inn i ramma når kommunene har så dårlig økonomi som de har nå, og krisesentrene ikke er en lovpålagt tjeneste, vet statsråden veldig godt at det betyr at krisesentre blir nedlagt. Det har allerede skjedd flere steder i landet. Hva vil statsråden gjøre med dette?

Statsråd Laila Dāvøy: I forhold til strakstiltak og Stortingets vedtak har vi gjort det vi har kunnet innenfor den finansieringsordningen som har vært. I den grad kommunene har gitt mer midler på bakgrunn av henvendelser, har staten gitt det tilsvarende. Det er altså blitt en ganske stor økning fra i fjor til i år. Det synes vi har vært svært positivt.

Vi er ikke ferdig med finansieringsordningen for krisesentrene ennå. Det er riktig at Regjeringen la fram et forslag, som også Stortinget tidligere har besluttet, om å innlemme dette i rammen – det er et flertallsvedtak i Stortinget på det. Samtidig signaliserte vi i kommuneproposisjonen at vi også ønsket å se på lovtiltak, f.eks. å lovfeste et krisetiltakstilbud eller på annen måte få det inn i lov- og regelverk.

Men så sent som under behandlingen av kommuneproposisjonen i år, like før ferien, vedtok Stortinget at den nåværende finansieringsordningen skulle opprettholdes også for 2004. Det må jeg som statsråd forholde meg til. Men når det er sagt, har vi også signalisert utad at når Kvinnevoldsutvalget nå kommer med sin innstilling i desember, der de også skal se på krisesentrene, om ikke akkurat direkte på finansieringsordningen, er vi innstilt på å følge videre opp. For selv om Stortinget har sagt at vi nå skal videreføre denne ordningen enn så lenge, er jeg ikke tilfreds med den manglende forutsigbarheten som er for krisesentrene.

Så vi kommer tilbake til saken, men vi har på en måte måttet stoppe opp fordi Stortinget gjorde sitt vedtak i juni.

S p ø r s m å l 9

Arne Sortevik (FrP): Jeg har et spørsmål til utdanningsministeren:

«Kvalitetsreformen av høyere utdanning omfatter også overgang til bokstavkarakterer med fem beståtte trinn, A-E, og F for stryk. Dette er også i tråd med European Credit Transfer System (ECTS) som gjør utveksling og sammenligning lettere. Men en overgang fra tallkarakterer med tiendedeler og 31 ulike beståttkarakterer til fem bokstavkarakterer kan resultere i likebehandling av studenter med svært ulikt resultat.

Hva gjør statsråden for å sikre at innføring av bokstavkarakterer ikke medfører tilfeldig behandling?»

Statsråd Kristin Clemet: Spørsmålet om hvilke vurderingsuttrykk som skal brukes i høyere utdanning, har ikke vært lovregulert før i forbindelse med Kvalitetsreformen. Det er tidligere blitt brukt ulike karakterskalaer – den vanligste har vært skalaen fra 1,0 til 4,0, som med tidelsintervaller har gitt 31 ulike beståttkarakterer. Bruken av denne karakterskalaen har variert mellom fag og studiesteder, og mange har i praksis brukt bare en mindre del av skalaen.

Nytt karaktersystem er innført ut fra ønsket om et enklere og mer samordnet system for karaktergivning i norsk høyere utdanning. En av målsettingene er at samme karakter i større grad enn tidligere skal være et uttrykk for en felles forståelse av hvilket nivå kandidatens prestasjoner ligger på, enten det er norske eller utenlandske læresteder eller arbeidslivet som skal vurdere det.

Universitets- og høyskolerådet har utarbeidet generelle, kvalitative beskrivelser for de nye karaktertrinnene som de anbefaler universiteter og høyskoler å legge til grunn. Samtidig må konkretiseringen av hva som kjenne-tegner besvarelser som kvalifiserer til de ulike karaktertrinn, forankres i fagmiljøene. Her har de nasjonale fakultetsmøtene og fagrådene, som skal samordne høyere utdanning og forskning innenfor sine fagområder, vært viktige organer.

I forhold til tidelsskalaen gir det nye karaktersystemet en grovere rangering av studentenes kunnskaper. Vurderingen av kunnskap innebærer et element av subjektivt skjønn. Bruken av en karakterskala med tidels trinn kan gi inntrykk av en sikkerhet i vurderingen av kandidatene som kan diskuteres. En mindre nøyaktig angivelse av studentenes prestasjoner vil derfor kunne resultere i en like riktig og rettferdig vurdering av studentenes innbyrdes prestasjoner.

Institusjonene har fått fullmakt til å fastsette hvilke kriterier som skal legges til grunn for rangering av studentene for opptak til videre studier. Når det gjelder studier der mange ikke kommer inn, oppstår det alltid et dilemma ved valg av kriterier. Jeg forutsetter at institusjonene selv velger kriterier ut fra hensynet til at de faglig beste studentene skal gå videre, men uten å oppmuntre til lengre anvendt studietid. Samtidig er det viktig at opptakskriteriene har legitimitet blant søkere og i fagmiljøene.

Etter loven er det institusjonenes ansvar å praktisere det nye karaktersystemet slik at det virker rettferdig mellom studentene og tjener til å fremme faglig kvalitet. Departementet har bedt Norges forskningsråd forestå en omfattende uavhengig evaluering av Kvalitetsreformen, der også effektene av nye evalueringsordninger vil bli gjennomgått. Stortinget har bedt om å få seg forelagt resultatene når reformen har virket i tre år, og det vil bli gjort.

Arne Sortevik (FrP): Jeg takker for svaret.

For dem som er ute i utdanningssystemet i dag, er det jo klart at situasjonen som bl.a. er omtalt i Bergens Tidende for litt siden, om ren loddrekning, oppfattes som alt annet enn rettferdig. Det er også slik at i forbindelse med St.meld. nr. 27 for 2000-2001, om nettopp kvalitetsreform av høyere utdanning, ble det sagt noe under komitebehandlingen. I en merknad fra Fremskrittspartiet og Høyre ble det understreket i forbindelse med karakterer:

«Disse medlemmer vil understreke at ønsket om «etterprøvbarhet» og likebehandling av studentene også forutsetter et system som ivaretar studentenes mulighet til å klage over evalueringen på en tilfredsstillende måte.»

Loddrekning gir ikke mulighet for etterprøvbarhet og slett ikke likebehandling. Hvordan vil statsråden i tiden frem til man får denne evalueringen – for det vil det jo gå litt tid før man får – følge opp denne presiseringen, som Fremskrittspartiet og Høyre faktisk var enige om?

Statsråd Kristin Clemet: Jeg tror vi står overfor to typer problemer her. Det ene er knyttet til visse ulemper ved en overgang fra et karaktersystem til et annet. Jeg erkjenner at det kan være slike ulemper, og noen studenter har jo reagert, de følte at det gamle karaktersystemet var bedre enn det nye. Det vil alltid kunne være slike omstillingsproblemer. Jeg mener at de omstillingsproblemene må veies mot de store fordelene studentene vil ha av at vi får et karaktersystem som gjør det mye enklere både for arbeidsgivere og utdanningsinstitusjoner både i Norge og i andre land å tolke studentenes kvalifikasjoner for videre arbeid og utdanning.

Det andre settet av problemstillinger her er det som representanten Sortevik mer presist er inne på, nemlig opptak til høyere studier, altså ikke opptak til grunnutdanningen, som vi regulerer nasjonalt, men hvor institusjonene selv bestemmer opptakskriterier når det er oversøking. Dette er opp til institusjonene. Jeg registrerer det representanten Sortevik sier om en type av inntaksreglement, nemlig loddrekning. Jeg for min del vil bare gjenta det jeg sa i mitt første svar, at det er viktig at institusjonene finner frem til opptaksreglementer som har legitimitet, samtidig som de ikke appellerer til en senere progresjon enn nødvendig.

Arne Sortevik (FrP): Slik jeg oppfatter det, er ikke situasjonen som er beskrevet i eksemplet fra Bergen, enestående. Det er tvert imot slik at flere institusjoner i

samme situasjon, altså med oversøking til høyere grad, vurderer å løse problemet sitt med loddrekning.

Vil statsråden gi institusjonene anbefalinger eller retningslinjer om å etablere vurderinger i tillegg til ren bokstavkarakter der bokstavkarakterene alene åpenbart ikke gir en sortering som er etterprøvbar, og som sikrer likebehandling?

Statsråd Kristin Clemet: Det har vært forutsatt, og det er et forskriftsutkast på høring som eksplisitt fastslår, at institusjonene selv skal bestemme opptakskriterier når det gjelder videre studier, altså ikke selve grunnutdanningen i høyere utdanning. Jeg synes ikke det er riktig at jeg intervenerer i forhold til hva institusjonene gjør her, men jeg regner med at institusjonene selv gjør seg erfaringer nå, bl.a. ut fra det eksemplet representanten Sortevik var inne på. Jeg synes selv at jeg har gitt uttrykk for noe som er viktig og betydningsfullt i svaret mitt, nemlig at det er viktig at slike opptaksreglementer også har legitimitet.

Presidenten: Det er mer Sortevik lurer på i dag.

S p ø r s m å l 1 0

Arne Sortevik (FrP): Det er mer representanten Sortevik lurer på, og grunnen til at han får lure to ganger, er en grei regelendring her i Stortinget som gjør at man får oppsamlet det som ikke var besvart ordinært i forrige spørretime. Mitt neste spørsmål går til samme statsråd og dreier seg også om Kvalitetsreformen:

«Hovedmålet med Kvalitetsreformen er at studenter skal ha en mer effektiv utnyttelse av studiet og gjennomføre studiet på normert tid. Det forventes fra institusjonene at studentene bruker minst full arbeidsuke på studiene. Undersøkelser viser at 2/3 av studentene arbeider, og at 1/3 av heltidsstudentene arbeider mer enn 30 timer pr. uke, ved siden av studiene i løpet av studieåret.

Hvordan legger Regjeringen til rette studiefinansieringen slik at flest mulig studenter skal kunne studere på heltid?»

Statsråd Kristin Clemet: Fra studieåret 2002–2003 ble det innført ny støtteordning gjennom Lånkassen for studenter i høyere utdanning og all annen utdanning som ikke er høyere utdanning.

- Kostnadsnormen ble økt til 8 000 kr pr. måned.
- Stipendandelen ble økt til 40 pst., hvorav 15 pst. er avhengig av gjennomført utdanning i 2002–2003 og 2003–2004. Fra 2004–2005 foreslås det at hele stipendet skal være avhengig av gjennomført utdanning.
- Behovsprøvsreglene er også endret: Lånet er ikke lenger behovsprøvd mot inntekt, mens stipendet reduseres dersom studenten har høyere inntekt enn 100 000 kr i det kalenderåret det blir gitt støtte. Det er egne inntektsgrenser for studenter som får støtte i sju måneder eller mindre.

Målet med den høyere kostnadsnormen er at de studentene som ønsker det, i større grad skal ha mulighet til

å være heltidsstudenter og i mindre grad enn tidligere være avhengig av arbeid ved siden av studiene.

Stipend avhengig av fullført utdanning vil kunne motivere studentene til å ha større konsentrasjon om studiene. Samtidig har studentene åtte år på seg til å ta de aktuelle eksamenene og få lånet omgjort til stipend, dersom de ikke skulle klare å ta eksamen etter planen.

Likevel er det mange som arbeider ved siden av studiene, og det kan være positivt. Arbeidserfaring kan komme godt med når studentene skal søke jobb etter endt utdanning. En slik deltidsjobb behøver ikke nødvendigvis gå på bekostning av studiene. Studenten må selv avveie egen kapasitet.

Dersom en student jobber 30 timer pr. uke eller mer, er han sannsynligvis mer arbeidstaker enn student. Denne studenten vil neppe ha rett til stipend gjennom Lånekassen på grunn av høy inntekt. Lånet er imidlertid ikke behovsprøvd.

Arne Sortevik (FrP): Jeg takker for svaret.

Det kan jo tenkes at de relativt mange som arbeider relativt mye, gjør det fordi de ikke finner at den studiefinansieringen som stilles til rådighet, gjør det mulig for dem økonomisk å være heltidsstudent, også med lavere grad av arbeid i tillegg til studiene. Hvor stor del av henholdsvis livsopphold og boutgifter, for det er jo de to hovedutgiftene for en heltidsstudent, mener statsråden en bør ta sikte på å dekke gjennom offentlige ordninger?

Statsråd Kristin Clemet: Jeg vil ikke ha sagt noe presist om det. Det er også opp til studentene hvorledes de ønsker å leve og bo, hva slags materiell levestandard de skal ha. Det representanten Sortevik her tar utgangspunkt i, er at en del studenter føler seg tvunget til å arbeide.

La meg si det slik: Vi vet jo ikke hvordan Kvalitetsreformen vil slå ut i så måte. Men når vi får noe erfaring, vil vi kunne få kartlagt på en bedre måte hva som er studentenes tidsbruk, enten det gjelder studier eller arbeid ved siden av. Jeg viser også til at vi tar sikte på å gjennomføre en ny levekårsundersøkelse for studentene. Det har vært diskutert i denne sal tidligere og har vært skjøvet litt frem i tid fordi vi ønsket å vinne noe erfaring med Kvalitetsreformen. Da kan vi også vinne erfaring med om de endringene som har vært gjort i studiefinansieringen, er tilstrekkelige og hvorledes det forslaget som nå er fremmet, dersom det blir vedtatt av Stortinget, virker.

Arne Sortevik (FrP): Vil ikke en indeksering av kostnadsnormen føre til at vi unngår å ta skippertak med ulike års mellomrom? Det er det vi nå er i ferd med å gjøre. Vi skyver foran oss en kommende undersøkelse om levekår og levekostnader. Hvis vi indekserer kostnadsnormen, vil vi slippe mye av den problemstillingen.

I tillegg er det slik at alle studenter slett ikke blir likebehandlet. Det er slik i Norge at en god del studenter som studerer ved privat eide institusjoner, også må betale skolepenger i tillegg til både livsopphold og boutgifter. Hva

gjøres for å få en større grad av likhet og likebehandling mellom studenter ved institusjoner eid av det offentlige og institusjoner eid av private?

Statsråd Kristin Clemet: Det siste spørsmålet vil vi komme tilbake til når vi fremmer, sannsynligvis våren 2004, forslag til et nytt, felles og mer tidsmessig lovverk for private og offentlige høyere utdanningsinstitusjoner som et samstemt storting har ønsket seg, bl.a. med det siktemål å få en større grad av likestilling mellom statlige og private høyere utdanningsinstitusjoner.

En av grunnene til at Ryssdal-utvalget fikk i oppdrag å vurdere gratisprinsippet i den forbindelse, var ikke at Regjeringen har noen intensjoner om å fjerne gratisprinsippet i høyere utdanning, men fordi det var nødvendig å vurdere dette nettopp ut fra det representanten Sortevik er inne på, nemlig at en del studenter ved private høyere utdanningsinstitusjoner i Norge betaler høyere skolepenger. Det fremstår lite grann rart sett i sammenheng med hva en del utenlandsstudenter slipper å gjøre. Vi vil komme tilbake til håndteringen av dette gratisprinsippet. Jeg minner bare om at et av forslagene fra Ryssdal-utvalget faktisk er at gratisprinsippet også skal gjelde private høyere utdanningsinstitusjoner, for så vidt de deler av disse som er såkalt fullfinansiert av staten.

S p ø r s m å l 1 1

Bjørgulv Froyn (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utdannings- og forskningsministeren:

«Byrådet i Oslo foreslår i budsjettet for 2004 å legge ned Vahl skole på Grønland. Vahl skole er en god nærmiljøskole i et område med en stor andel barn fra minoritetsmiljøene. Midler fra handlingsplanen for Oslo indre øst er brukt aktivt på Vahl skole for å bedre skolegjennomføringsevnen, bl.a. til SFO og i et eget IKT-prosjekt, bl.a. for å styrke integreringen.

Hva mener statsråden om at Oslo kommune vil legge ned en skole som staten støtter økonomisk med midler til å bedre skolegjennomføringsevnen og styrke integreringen?»

Statsråd Kristin Clemet: I opplæringsloven § 9-5 heter det: «Kommunen skal sørge for tenlege grunnskolar.» Det er dermed et kommunalt ansvar å opprettholde en god skolestruktur, og det omfatter frihet til både å opprette nye skoler og legge ned eksisterende skoler, slik denne saken er et eksempel på, forutsatt, antar jeg, at bystyret vedtar byrådets forslag.

Når en skole foreslås nedlagt, oppstår et stort engasjement blant berørte foreldre og i nærmiljøet. Oppslag om slike saker kan lett skape et inntrykk av at omfanget av nedleggelse er stort, og at antall skoler er drastisk redusert de siste årene. Tall fra Nordlandsforskning viser imidlertid at antall skoler bare er redusert med 36 fra 1997 til i dag, av et totalantall på 3 127 kommunale og interkommunale skoler. 212 skoler er lagt ned. 176 nye er opprettet. Dette viser kommunenes tiltak for å tilpasse seg endringer i bosetting og andre rammefaktorer.

Handlingsprogrammet for utviklingen av Oslo indre øst er statens og kommunens felles satsing for å bedre levekårene i tre bydeler i Oslo indre øst. Handlingsprogrammet har en intensjon om felles satsing over en tiårsperiode fra 1997, og satsing på skole og utdanning, med støtte fra Utdannings- og forskningsdepartementet, har vært et sentralt område i handlingsprogrammet.

Skoleetatens tiltak omfatter alle grunn- og videregående skoler, dvs. 18 skoler med 7 000 elever, i de tre bydelene i Oslo indre øst. Det er derfor ingen grunn til å tro at elever som må flyttes fra en skole til en annen i dette området, mister de fordelene det innebærer å være involvert i skoleetatens og statens handlingsprogram. Mange skoler i Norge nyter godt av ulike statlige midler uten at det innskrenker kommunenes ansvar for skolestrukturen.

Jeg er tilhenger av den handlingsfrihet og det ansvar som opplæringsloven legger til rette for i bestemmelsen om ansvar for grunnskoler, og har tillit til at kommunene forvalter sitt ansvar og disponerer tilgjengelige midler på en god måte til beste for både grunnskoleelever og andre.

Bjørgulv Froyn (A): Jeg takker for svaret.

Jeg er naturligvis klar over at det er bystyret som skal fatte vedtak om budsjettet for 2004, og så får vi se hvordan det går. Men det er viktig å ta det signalet som ligger i Byrådets forslag. Jeg tror det er viktig å understreke at Byrådets forslag naturligvis er et utslag av den økonomiske situasjonen i sin alminnelighet når det gjelder Oslo kommune.

Men vi står overfor særskilte valg og konsekvensen av de valgene som foretas. Vahl skole er en skole i et miljø som har en viktig rolle i integreringen. Skolen er passe stor, den ivaretar barnas behov for trygghet, og den ivaretar rollen med å ha oversikt over hva som skjer på skolen. Derfor er denne skolen et særdeles godt bidrag til integreringen. Legges den ned, er det det motsatte som finner sted – man foretar et aktivt bidrag til en segregering. Mitt spørsmål til statsråden er: Syns statsråden dette er en god utvikling?

Statsråd Kristin Clemet: Jeg har ikke selv noen gang besøkt Vahl skole, men jeg har besøkt kanskje et hundretall andre skoler i landet. Jeg kan love representanten Froyn at det finnes en hel masse skoler som det er noe spesielt med, og som gir utrolig verdifulle bidrag på ulike områder i sine lokalsamfunn og vis à vis sine elever. Veldig mange av dem mottar også statlige midler av en eller annen art på toppen av den ordinære kommuneøkonomien til spesielle tiltak eller forsøk eller utviklingstiltak som skal gjennomføres. Så jeg har ingen grunn til å tro at ikke dette er en positiv skole i likhet med veldig mange andre.

Men jeg mener at det ikke er belegg for å si at det kan påvises at den endring i skolestrukturen som har vært i Norge – man kunne si de siste 100 år, men la oss holde oss til de senere år – har vært til ugunst for elevene. Snarere er svært mange av endringene i skolestrukturen også begrunnet med andre hensyn enn økonomi. Jeg forstår likevel at de aktuelle elevene og foreldrene som berøres av

dette, gjerne vil protestere og vil opprettholde sin skole, men til syvende og sist må min kommentar til representanten Froyn være, selv om han sikkert slipper å svare: Det er kommunene som skal ha ansvar for skolestrukturen. Slik må det være. Jeg tror ingen ville foreslått noe annet, spesielt ikke i den valgkampen vi nettopp har lagt bak oss.

Bjørgulv Froyn (A): Jeg er alltid varsom med å gjøre den politiske debatten til en debatt om statistikk. Da forsvinner det personlige elementet i det, og jeg tror vi skal ta vare på den reaksjonen som er til stede på Vahl skole, og ikke bruke en skole f.eks. i Nord-Norge som argument for nedleggelsen.

Et tema i sammenhengen, som jeg syns statsråden må kunne forholde seg til, er: Vahl skole har vært nedlagt tidligere. Det ble på 1990-tallet brukt millioner av kroner for å pusse opp skolen, slik at den kunne gjenåpnes i 1997. Syns statsråden det er god økonomi å åpne en skole i 1997, for deretter å foreslå den nedlagt i 2004?

Statsråd Kristin Clemet: Dette har jeg overhodet ikke noe grunnlag for å ta stilling til. Det er Oslo kommune som har avgjørelsesmyndigheten. Det er de som kjenner sine egne budsjetter, og som foretar sine prioriteringer, og de har sikkert veid denne prioriteringen mot andre mulige prioriteringer, slik det også skjer i statsbudsjettet, og slik representanten Froyns parti er vant til å gjøre når de sitter i styrende posisjon, både i kommunene og i staten.

Jeg er enig i at man skal ta hensyn til det personlige element og til følelser, men til syvende og sist må man, hvis man skal styre og drive nasjonal eller lokal skolepolitikk, faktisk også forholde seg litt til statistikk. Det ville vært helt umulig med en fastlåst skolestruktur i landet. Da ville det virkelig gått ut over elevene. Så at det må skje endringer, både av økonomiske og skolefaglige hensyn, er helt sikkert.

Jeg finner ingen grunn til å intervensere overfor kommunen – det ville jeg ikke gjort overfor noen andre kommuner heller – når det gjelder skolestruktur.

S p ø r s m å l 1 2

Lena Jensen (SV): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utdannings- og forskningsministeren:

«Jeg viser til at utdanningskomiteen i innstillingen til budsjettet for 2003 ba Regjeringen legge frem en helhetlig plan for kvalitetsutvikling i skolefritidsordningen. Både i Stortinget og i St.meld. nr. 39 (2002-2003) har statsråden bebudet at Regjeringen i budsjettforslaget for 2004 vil komme med en plan for utvikling av skolefritidsordningen. Denne planen foreligger ikke.

Hvilke konkrete tiltak for kvalitetsutvikling i skolefritidsordningen vil statsråden iverksette?»

Statsråd Kristin Clemet: Spørsmål om en plan for skolefritidsordningen ble reist fra representanten Lena Jensen i spørretimen i Stortinget den 12. februar i år. I

mitt svar den 12. februar ble det opplyst at en plan for utvikling av skolefritidsordningen skulle omtales i budsjettet for 2004. Forslaget til budsjett inneholder ikke en slik omtale, av årsaker jeg her gjerne vil gjøre rede for.

Opplæringsloven § 13–7 pålegger kommunen å ha et tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for 1.–4. klassetrinn, og for barn med særskilte behov på 1.–7. klassetrinn. Kommunen kan la andre oppfylle plikten til å ha et tilbud om skolefritidsordning, men skal da drive tilsyn.

For å redusere omfanget av øremerkede tilskudd til kommunene er statstilskuddet til drift av skolefritidsordning innlemmet i rammetilskuddet til kommunene fra 1. august i år. Kommunene kan kreve utgiftene til skolefritidsordningen dekket gjennom egenbetaling fra foreldrene. Det er en kommunal oppgave å legge til rette for en god skolefritidsordning innenfor gjeldende rammer. Ved innlemming av det øremerkede tilskuddet faller også rapporteringsplikten til staten bort, men staten vil følge utviklingen av ordningen gjennom KOSTRA og GSI. Opplæringsloven § 13–7 er endret i tråd med endringer i finansieringsordningen.

Skolefritidsordningen skal være et tilbud som er godt tilpasset lokale forhold, og må derfor utvikles lokalt. Foreldremedvirkning er viktig i drift og utvikling av ordningen.

Kvalitetsutvalget la frem sin utredning om kvalitet i grunnopplæringen i juni. Utvalget foreslår en rekke tiltak som skal stimulere til økt kvalitet i grunnopplæringen, bl.a. forslag om utvidet timetall på småskoletrinnet og tiltak om endret struktur og innhold i hele grunnopplæringen. En stortingsmelding om oppfølging av utredningen blir lagt frem våren 2004.

Utviklingen av skolefritidsordningen vil henge tett sammen med utviklingen av struktur og innhold på småskoletrinnet. Det vil derfor ikke være riktig å utarbeide en plan for utvikling av skolefritidsordningen så lenge det arbeides med forslag om endringer i småskolens timetall, innhold og struktur. Det er for tidlig å si noe om hvilke forslag som vil ligge i stortingsmeldingen på dette området. En eventuell utvidelse av skoledagen på småskoletrinnet vil ikke gjøre skolefritidsordningen overflødig, men vil kunne påvirke omfanget og bruken av ordningen.

Det lokale nivået skal tilpasse seg vedtatte og iverksatte endringer i rammeverket for skolefritidsordningen. I løpet av budsjettåret 2004 kan det bli vedtatt endringer som får konsekvenser for lokal tilrettelegging av skoletilbudet. Etter en helhetlig vurdering har jeg derfor valgt å utsette arbeidet med utvikling av skolefritidsordningen i påvente av Stortingets behandling av stortingsmeldingen.

Lena Jensen (SV): Jeg tar svaret til etterretning.

Jeg vil bare komme med litt fakta: I forrige statsbudsjett kuttet Regjeringen 217 mill. kr, som er en halvering av de statlige tilskuddene til SFO. Den 1. april i år iverksatte man arbeidsmiljøloven for elever i grunnskolen og den videregående skolen, som også omfatter skolefritidsordningen, der man bl.a. sier at man skal fremme trivsel,

læring og helse. Nasjonal evaluering av skolefritidsordningen kom i fjor, der Regjeringen bebudet at den, etter at den hadde kommet med forslag til tiltak, skulle komme med denne planen. Den har kommet med en rekke forslag til kvalitetsheving i SFO. Samtidig har statsråden – som sagt tidligere – to ganger bebudet at man skal komme med en plan i dette budsjettet.

Mitt spørsmål til statsråden er da: Har statsråden nå ingen visjoner om hva SFO skal være?

Statsråd Kristin Clemet: Jeg kan nok ha visjoner, men samtidig respekterer jeg lokalsamfunnenes og lokaldemokratiets rett til å ha sine visjoner relatert til de behovene som er lokalt, og jeg synes det er OK at skolefritidsordningen kan variere litt avhengig av lokale behov.

Jeg erkjenner at jeg har sagt at jeg skulle komme tilbake med en plan om dette, og at det ikke har skjedd. Da jeg sa det, var jeg ikke klar over i hvilken grad Kvalitetsutvalgets innstilling og debatten om den samt høringen faktisk ville berøre SFO direkte og/eller indirekte. Det gjelder også diskusjonen mellom partiene i valgkampen om skolen som også direkte og indirekte berørte SFO. Nå synes jeg det er vanskelig å løsrive SFO fra den vurderingen som skal foregå av hele Kvalitetsutvalgets innstilling, før den er bedømt og kommet til Stortinget, og vi har foretatt en behandling her.

Dels er det slik at en utvidelse av timetallet på småskoletrinnet vil berøre omfanget og bruken av SFO, men det er også fremkommet forslag om at SFO på ulike måter, enten fordi det er nasjonalt bestemt eller fordi man bestemmer det lokalt, integreres i skolen på en annen måte enn i dag. Vi vet at det kan være ulike meninger om det blant partiene nasjonalt, men det forhindrer jo ikke at det faktisk også skjer en del. Så jeg vil be om å få komme tilbake til dette i forbindelse med meldingen til våren.

Lena Jensen (SV): Dette er et viktig spørsmål som berører nesten alle småbarnsfamilier, de som har barn som går i 1.–4. klasse, og dem med særskilte behov som går i 1.–7. klasse. Behovet for SFO er økende, viser evalueringen. Samtidig har man den utviklingen at personaltettheten går ned i SFO, prisene på tilbudet stiger i mange kommuner, det er – som statsråden sa – veldig stor forskjell fra plass til plass. Samtidig vet man at 8,8 pst. av dem som jobber i skolefritidsordningen, har førskole- eller lærerutdanning, mot 60 pst. i Sverige. Videre kan jeg nevne at 11 pst. av dem som jobber i SFO, er menn, og 89 pst. er kvinner. Man står overfor mange utfordringer når det gjelder SFO, og man vet at skolefritidsordningen er viktig for veldig mange foreldre.

Mitt spørsmål til statsråden er da: Vil skolefritidsordningen ha en sentral plass i Kvalitetsutvalget, og vil statsråden komme med konkrete forslag til kvalitetsutvikling i SFO når man legger fram Kvalitetsutvalgets innstilling?

Statsråd Kristin Clemet: Den reduksjonen som ble foreslått i statstilskuddet for en tid tilbake, før innlemmingen, forutså vi kunne føre til en viss økning i egenandelene, eller prisene, på SFO. Meg bekjent har ikke

den økningen vært mer enn vi kunne forutse, og den var ikke veldig omfattende.

Jeg tror de fleste foreldre, og det gjelder også meg som politiker, prioriterer kvalitetsutvikling i skolen foran SFO, tross alt. Det jeg kunne tenke meg, som jeg drømmer om og har en visjon om, er at vi får en skole som holder høyere kvalitet, hvor vi kan greie å utvide timetallet, særlig noe på småskoletrinnet, for vi vet at der har norske elever et svært lavt timetall i forhold til barn i andre land. Det er også det Kvalitetsutvalget foreslår. Men jeg tror også at den utviklingen vi ser i enkelte kommuner, at man får mer faste tidsrammer for skoledagen, vil gjøre at det blir mindre behov for SFO for mange foreldre. I dag er det vanskelig både å ha heltidsarbeid og deltidsarbeid når barn går på skole til veldig forskjellige tider hver dag. De begynner halv ni den ene dagen, halv ti den andre og slutter tolv eller halv ett. Det gjør det vanskelig for foreldre å opprettholde et arbeid utenfor hjemmet.

Hvis vi kan se for oss en slik utvikling i skolen, blir det etter min mening noe mindre behov for SFO, men det kan også gjøre det lettere for kommunene å gi et kvalitativt godt tilbud, som jeg jo ønsker at de skal gjøre. Men jeg vil ikke finstyre og detaljstyre det, fordi det er opp til kommunene og lokaldemokratiet å bestemme innholdet.

S p ø r s m å l 1 3

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Harald T. Nesvik til sosialministeren, vil bli tatt opp av representanten John I. Alvheim.

John I. Alvheim (FrP): Jeg har et spørsmål til den ærede sosialminister som har slik ordlyd:

«I Innst. S. nr. 260 (2002-2003) fremmet finanskomiteens flertall, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, følgende forslag som ble vedtatt: «Stortinget ber Regjeringen foreslå lovendringer som legger til rette for forsøk med sprøyterom for narkotikane.»

Når kan Stortinget forvente å få en slik sak til behandling?»

Statsråd Ingjerd Schou: I tråd med Stortingets anmodningsvedtak arbeider Regjeringen nå med forslag om lov og forskrifter som kan åpne for en forsøksordning med sprøyterom.

Foruten å løse de strafferettslige problemstillingene som tiltaket reiser, vil Regjeringen sikre at tiltaket får et innhold som gir brukerne kontakt med sosial- og helse-tjenester etter behov. Flere departementer er derfor engasjert i dette arbeidet.

Justisdepartementet vil sende forslag til lov og forskrifter på høring i høst og tar sikte på å legge frem saken for Stortinget våren 2004.

John I. Alvheim (FrP): Jeg takker statsråden for svaret og sier meg glad for at arbeidet er i gang i departementet, slik jeg nå forstår statsrådets svar. Men jeg må

nok, både på egne vegne og spesielt på vegne av de ulykkelige og sterkt lidende mennesker dette gjelder, si meg svært skuffet over det tidsaspektet som det legges opp til her.

Så vidt jeg vet, har denne saken vært på høring tidligere. Jeg vil spørre statsråden: Hvorfor skal den ut på ny høring? Og hvis det formelt må gjøres – det har jeg ikke forutsetning for å bedømme – vil jeg i hvert fall innstendig be statsråden om at den høringsfristen blir satt så kort som overhodet mulig, slik at hjelpen til disse menneskene kommer så raskt som mulig.

Statsråd Ingjerd Schou: Jeg tror både representanten Alvheim og jeg kjenner historien til denne saken godt, både fra Stortingets befatning med den den 21. juni 2002 og vedtaket våren 2003, som gikk ut på at man skulle legge til rette for at man fikk et lovgrunnlag som gjorde det mulig å få et forsøk med sprøyterom.

Et lovgrunnlag betyr også at vi må ha høring. Dette ble altså vedtatt i vår. Vi jobber aktivt og raskt med saken, og en arbeidsgruppe med representanter både fra Helsedepartementet, Sosialdepartementet og Justisdepartementet, inkludert Riksadvokaten, arbeider nå nettopp med å få frem et forslag til lov og forskrift. Det tas sikte på å sende ut høringsnotatet innen desember, med frist medio februar. Sånn sett vil en odelstingsproposisjon kunne bli fremlagt for Stortinget våren 2004. Det er den hurtigste, men også den forsvarlige fremdrift i saken. Det regner jeg også med at Alvheim er opptatt av.

John I. Alvheim (FrP): Jeg takker igjen statsråden for svaret.

«Våren 2004» kan være så mangt. Jeg skjønner heller ikke at den høringsfristen må være så lang, men det får jo statsråden vurdere. Jeg vil imidlertid så innstendig jeg kan, be statsråden om at denne saken kommer til Stortinget senest i begynnelsen av april måned, slik at det er mulig å sluttbehandle den før ferien.

Statsråd Ingjerd Schou: Vi jobber raskt med denne saken. En høringsfrist fra desember, med frist medio februar, er ikke noen lang høringsfrist. Våren 2004 kan, som representanten også sier, være så mangt, men vi tar sikte på å være raske når det gjelder denne saken.

S p ø r s m å l 1 4

Steinar Bastesen (Kp): Jeg har et spørsmål til samferdselsministeren:

«Telenor har varslet at mobilsystemet NMT 450 legges ned fra årsskiftet. Dette telenettet har vært av stor betydning for fiskerne og deres familier, da dette er det eneste lukkede nettet. Det er i dag stor usikkerhet om den varslede utvidelsen av GSM vil ha samme rekkevidde som NMT 450 alt fra nyttår.

Hva akter statsråden å gjøre for å sikre at det nye GSM-nettet har samme rekkevidde som NMT 450 alt fra nyttår?»

Statsråd Torild Skogsholm: Jeg vil presisere at NMT 450-nettet *ikke* legges ned ved kommende årsskifte, slik som antydnet i spørsmålet, men først ved årsskiftet 2004/2005. Konesjonsperioden for NMT 450 var opprinnelig gitt varighet til 1. november 2003, men ble forlenget høsten 2001 i forbindelse med at kundene skulle varsles om nedleggelse av NMT 450-nettet. Ny konesjonsperiode er gitt varighet til 31. desember 2004. Telenor har varslet at selskapet ikke vil fortsette kommersiell drift av NMT 450-nettet etter denne dato.

NMT 450-systemets lange levetid og rekkevidden til frekvensene som systemet benytter, har gjort det mulig å bygge et mobilnett med svært god dekning. Nettet gir ikke bare dekning i store deler av landet, men også et stykke til sjøs.

Uten at det har blitt stilt krav om det fra myndighetenes side, ser vi at mobiloperatørene på eget initiativ stadig utvider dekningsområdet til GSM-nettene langt utover konesjonskravene. NetCom og Telenor Mobil konkurrerer om å tilby best dekning. Denne konkurransen har medført at GSM-dekningen på land stadig nærmer seg NMT 450-dekningen. Når det gjelder mobildekningen til sjøs, vil jeg understreke at GSM-systemet benytter frekvenser med *kortere rekkevidde* enn NMT 450-systemet. Dette gjør det vanskelig for mobiloperatørene å tilby like god GSM-dekning til sjøs, men det er med tilfredshet jeg registrerer at mobiloperatørene også utvider dekningsområdet for GSM her.

Selv om den gode dekningen til NMT 450-systemet har medført at nettet har fått stor betydning for befolkningen langs kysten, må jeg imidlertid presisere at det aldri har vært meningen at de kommersielle mobilnettene skulle overta rollen til VHF-systemet som sikkerhetssystem til sjøs.

Hva som videre skal skje med 400 MHz-frekvensene, er behandlet i St.meld. nr. 18 for 2002-2003. Det ble gitt tilslutning til forslaget om å gjennomføre en ny tildeling av frekvensene som NMT 450-systemet bygger på. Jeg vil arbeide for å finne fram til en realistisk måte å utnytte NMT 450-frekvensene på som vil gi en best mulig geografisk dekning for det system som eventuelt vil avløse NMT 450-systemet. På det nåværende tidspunkt vil jeg derfor ikke foreslå særskilte tiltak utover dette for å øke dekningsområdet til mobilnettene.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg tror ikke statsråden er klar over hva NMT 450 betyr for fiskerne og for deres familier.

Jeg fikk en ny båt i 1979, og jeg har brukt mobiltelefonen NMT 450 fra den tiden den var tung å bære på. I 1979 var ikke mobiltelefonene så små. Vi kunne høre 30–40 mil til havs på mobiltelefonen. I den tiden måtte vi stå i kø på VHF-en for å få ringe hjem. I dag kan du ringe hjem på NMT 450-mobil til din familie, til kone og til barn. Det kan du ikke gjøre i framtiden hvis det blir nedlagt.

Jeg er klar over at GSM har en god dekning, men ikke til havs. Det er det som er problemet. De fiskerne som kunne, og som i dag kan, ringe hjem til familien, får ikke

lov å gjøre det fra årsskiftet 2004/2005. Det må statsråden være klar over. Hva har hun tenkt å gjøre med det?

Statsråd Torild Skogsholm: Jeg er klar over at mobilutbyggingen har bidratt til et viktig gode både for fiskere og andre i landet vårt. Det har imidlertid aldri vært meningen at mobilen skulle overta den funksjonen som VHF-en har, som er helt spesiell. Samtidig vil jeg understreke at det gjøres mye for å bygge ut mobildekningen. Vi kunne lese i Lofotposten senest i går at det nå er mobildekning Lofoten rundt, og at man bygger ut spesielt med hensyn til fiskerne og deres behov.

Jeg ser at det vil være noen dekning som vil kunne bli borte, i alle fall en periode, når NMT 450 blir borte, men det jobbes med at man skal få en stadig bedre dekning på mobil, og som også dekker stadig mer av områdene til sjøs, selv om vi aldri klarer å få den samme dekningen som vi hadde med NMT 450.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg takker igjen statsråden for svaret.

Det er ikke tvil om at vi får en bedre dekning generelt sett med GSM på veien. Det er akkurat som Kartverket. Vi kan gjerne ha kart for bil, men det er ikke så nøye om kongeskipet forliser på en grunne som ikke er kartlagt. Det er alvorlig for statsråden når kongeskipet forliser på grunn av mangelfulle kart, mens vi har kart for bil.

Jeg har ikke sagt et ord om at VHF ikke skal ha en sikkerhetsmessig funksjon. Jeg har ikke sagt et ord om det. Selvfølgelig skal VHF være det beste midlet båtene har sikkerhetsmessig, men å få ringe hjem til ektefelle og barn er kanskje like viktig som sikkerheten. Det kan en ikke oppnå på en GSM når en er 30–40 mil ute på havet, for GSM har ikke den rekkevidden. Hva har statsråden tenkt å gjøre for at GSM skal få den samme rekkevidden ute på havet som vi i dag har med NMT 450?

Statsråd Torild Skogsholm: I forhold til dekning på havet vil jeg igjen minne om at VHF er det nødsambandet som må brukes når man kommer i nød. Jeg er også opptatt av at de som ønsker det, skal få ringe til familie og ektefeller enten det er til sjøs eller til lands. Derfor er jeg fornøyd med at det stadig blir bedre dekning. Når jeg sier at rekkevidden til signalene fra antennene til NMT 450 er mye bedre, er oppfølgingen vår på dette området at vi vil utlyse bruken av frekvensene igjen. Så med tiden kan vi få et nett som har en dekning tilsvarende dagens NMT 450 – hvis noen er interessert i det.

S p ø r s m å l 1 5

Per Roar Bredvold (FrP): Jeg ønsker å stille samferdselsministeren følgende spørsmål:

«Riksvei 3 er blitt gitt stamveistatus av Stortinget, men det ser ut til at det vil ta svært lang tid før veien får stamveikvalitet og dermed blir en sikker og god vei å bruke.

Hva vil statsråden gjøre for å bidra til at nettopp denne viktige veien så raskt som mulig får midler til denne svært nødvendige oppgraderingen?»

Statsråd Torild Skogsholm: Jeg er enig i at utbedringer av Rv 3 gjennom Østerdalen er viktig, ikke minst av hensyn til trafikksikkerheten.

I St.meld. nr. 46 for 1999-2000 om Nasjonal transportplan 2002–2011 er utbedringer av eksisterende Rv 3 mellom Elverum og Sør-Trøndelag grense prioritert i første fireårsperiode. I Vegdirektoratets handlingsprogram for strekningsvisse investeringer ligger det inne 50 mill. kr til utbedringer på denne strekningen i perioden 2002–2005.

I de to første årene av perioden ble det ikke foreslått bevilget investeringsmidler til denne strekningen i Regjeringens budsjettforslag. Begge årene inngikk regjeringenspartiene på Stortinget budsjettavtaler med Fremskrittspartiet, som innebar økte bevilgninger til veginvesteringer. Heller ikke i Fremskrittspartiets budsjettavtaler med regjeringenspartiene har Rv 3 blitt prioritert med bevilgninger noen av årene.

Høyt aktivitetsnivå i økonomien har gjort det nødvendig å foreslå et balansert statsbudsjett også for 2004. Dette innebærer at etter tre år vil oppfølgingen av handlingsprogrammet for perioden 2002–2005 ligge på 68 pst. av riksveginvesteringene. Etter en vurdering av Rv 3 i forhold til andre prosjekter og tiltak på riksvegnettet har Regjeringen dessverre ikke funnet rom for å prioritere strekningen i 2004. Strekningen vil naturligvis bli vurdert på nytt i forbindelse med både budsjettet for 2005 og Nasjonal transportplan for perioden 2006–2015.

Per Roar Bredvold (FrP): Det er riktig, som statsråden sier, at i budsjettavtalene mellom Regjeringen og Fremskrittspartiet nådde dessverre ikke Rv 3 fram. Men i Fremskrittspartiets budsjett, når det gjelder samferdsel, var det massevis av penger, og det hadde blitt penger til både dette prosjektet og andre prosjekter i Norge.

Når det gjelder dette spørsmålet, tok jeg opp tilnærmet samme spørsmål den 30. april 2003. Jeg ser jo at svaret nå også er tilnærmet det svaret jeg da fikk. Der lovde samferdselsministeren at en skulle ta opp saken på nytt. Men det virker ikke som om det har skjedd noe, dessverre. De 50 mill. kr ble lovd slik at det skulle være 20 mill. kr i 2002, 20 mill. kr i 2003 og 10 mill. kr i 2004. Hvor er de 50 mill. kr? For meg virker det som om de er borte. Jeg går ut fra at når statsråden er ute og bl.a. besøker næringslivet, er det i hvert fall én ting næringslivet etterspør, og det er gode samferdselsårer. Det kan godt være jernbane, men det er ofte vei.

Statsråd Torild Skogsholm: Jeg vil også bare understreke at det er mange ønsker fra mange steder i landet. Det er mange viktige vegstrekninger som trenger utbedring, spesielt i forhold til trafikksikkerhet og ikke minst i forhold til næringslivets transportbehov hver eneste dag. Jeg registrerer imidlertid at verken NHO eller Lastebil-

eierforbundet i Hedmark og Oppland prioriterer Rv 3, men derimot E6 og Rv 2 i Hedmark. Det er den utfordringen vi har hele tiden, at vi må prioritere mellom prosjekter så lenge vi har begrensede budsjetter.

Per Roar Bredvold (FrP): Jeg takker statsråden for svaret.

I ett av sine svar den 30. april sa samferdselsministeren:

«Avslutningsvis vil jeg si at jeg er opptatt av trafikksikkerheten, og jeg vet at det er en ulykkesbelastet veg. Derfor er jeg opptatt av at vi skal få gjennomført tiltak på veggen som bedrer trafikksikkerheten.»

Hvor er de tiltakene? Når vi sier at en vei skal ha stamveistandard, må jo det forplikte.

Statsråd Torild Skogsholm: Jeg er veldig opptatt av at vi skal ha høy trafikksikkerhet på norske veier. Det gjelder også Rv 3. Jeg registrerer at det har kommet forskjellige innspill i forhold til hvilke trafikksikkerhetstiltak som bør gjennomføres. Det må vi gå gjennom og vurdere når vi ser på budsjettene for hvert år, selvfølgelig. Men jeg vil understreke at det er viktig å lytte til de behov som man har i de ulike fylkene, og ikke minst de behov som næringslivet har når det gjelder prioriteringer av prosjekter. Så jeg tar med meg ønskene herfra om å se på Rv 3, samtidig som jeg ser at NHO og Lastebileierforbundet har andre prioriteringer.

S p ø r s m å l 1 6

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Torbjørn Andersen til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av miljøvernministeren som rette vedkommende.

Torbjørn Andersen (FrP): Jeg har følgende spørsmål – som egentlig var til kommunal- og regionalministeren – som jeg skjønner vil bli besvart av miljøvernministeren som rette vedkommende, noe som sikkert kan være vel så interessant:

«I retningslinjene for fylkesmannens bruk av innsigelse i plansaker etter plan- og bygningsloven heter det at innsigelse skal brukes varsomt. Innsigelse må anses som et sterkt virkemiddel som kun skal brukes ved unntakstilfeller. Allikevel er lokalpolitikkerne i mange kommuner ofte svært frustrert over fylkesmannens bruk av innsigelsesretten i lokale saker.

Mener statsråden at fylkesmannens anvendelse av innsigelse er i økende konflikt med Regjeringens mål om å styrke det kommunale selvstyret?»

Statsråd Børge Brende: Vi får se hvor interessant det blir etter at svaret er avgitt.

Ved innføringen av plan- og bygningsloven under Willoch-regjeringen i 1985 ble departementets myndighet til å fatte bindende arealplanvedtak flyttet til kommunene. Det var og er en fornuftig reform at arealplanlegging legges til det lokale nivå, der man vet hvor skoen

trykker. Der er jeg og representanten helt enige. Hvis det nå foreligger innsigelser fra statlig myndighet på regionalt nivå, fylkeskommunen eller nabokommunene, bortfaller kommunens kompetanse – retten – til å egengodkjenne, og saken skal bringes inn for Miljøverndepartementet til avgjørelse. Det er derfor jeg besvarer dette spørsmålet i dag.

Oppfølging av den nasjonale arealpolitikken ivaretas hovedsakelig gjennom statlige fagorganers og fylkeskommunens medvirkning i kommunale planprosesser. Innsigelse skal fremmes når planen er klart i strid med nasjonale hensyn. I forarbeidene til plan- og bygningsloven er det gitt uttrykk for at det fra statlig hold må vises varsomhet med å overprøve det lokalpolitiske skjønn. Det er noe jeg er enig i.

Antallet innsigelser som kommer til Miljøverndepartementet for behandling, er ganske stabilt fra år til år. Årlig innebærer det ca. 30 planer av de 2 000–3 000 planene som kommunene har til behandling. Departementet legger vekt på en grundig behandling med bl.a. befaring og møte med politisk ledelse i kommunene i disse sakene. I 2002, det første hele år med samarbeidsregjering, fikk kommunene helt eller delvis medhold i 64 pst. av sakene. Året før fikk kommunene medhold i 45 pst. av sakene. Det indikerer at vi nå har lagt listen høyere for å overprøve kommunestyrene i plansaker. Oppsummert innebærer dette at for mer en 99 pst. av alle arealplaner blir kommunestyrenes vedtak stående som endelig.

Miljøverndepartementets tall for de siste tre årene viser videre en klar nedgang i antall innsigelser fra fylkesmannen. Videre ser vi også at antall innsigelser som kommer fra de ulike fylkene, varierer mye fra år til år.

Det pågår en kontinuerlig utvikling hvor stadig flere statlige sektorinteresser kobles til planprosesser etter plan- og bygningsloven og dermed blir gjenstand for avveininger i lokale folkevalgte organ.

De aller fleste innsigelser løses ved forhandlinger lokalt, eller etter at fylkesmannen har gjennomført mekling mellom de berørte partene.

Til slutt kan jeg opplyse om at departementet for tiden arbeider med et forslag til lovendring som skal begrense bruken av innsigelser mot forhold som er avklart i plan tidligere, slik at man ikke kan reise innsigelser på nytt når de en gang er behandlet. Det vil også forenkle planprosessen.

Torbjørn Andersen (FrP): Jeg takker statsråden for svaret, og jeg merker meg det.

Jeg vil vise til en sak fra Tvedestrand på Sørlandet i sommer, som statsråden sikkert husker, der Tvedestrand kommune hadde gitt en byggetillatelse i strandsonen i Sagesund ved Tvedestrand. Fylkesmannens miljøvernavdeling i Aust-Agder griper – jeg holdt på å si selvsagt – inn og vil stoppe kommunens tillatelse. De mener at kommunens byggetillatelse medfører en uheldig privatisering av strandsonen som strider mot klare nasjonale føringer på dette området. Så havner denne saken til slutt på bordet til statsråd Brende, som en av de 30 sakene han

nevner. Miljøvernminister Brende mener at fylkesmannen tar feil i denne saken, gir Tvedestrand kommune og tiltakshaver medhold, og tillater da denne byggingen.

Jeg vil si at statsråden skal ha honnør for fornuftig opptreden i denne saken. Men jeg synes den er skremmende. For hvordan er det mulig at det er så fundamentalt ulike syn hos fylkesmannen i Aust-Agder og statsråden i denne saken, når man tross alt skal forholde seg til de samme lover og retningslinjer? Ser vi ikke her et eksempel på at vi må begrense fylkesmannens muligheter til å overkjøre lokale avgjørelser? Jeg håper statsråden husker saken.

Statsråd Børge Brende: Jeg husker saken. Det er slik at det er ca. 30 saker som havner på mitt bord årlig, av 2 000–3 000 saker. Når en avgjørelse kommer fra Miljøverndepartementet, er det fylkesmannens oppgave å gjennomgå begrunnelsen for den og se hva vi legger i den statlige arealplanpolitikken, som jeg understreket, nemlig at det skal nasjonale hensyn til for at man skal gripe inn og fremme en innsigelse. Det er riktig, som representanten understreker, at denne miljøvernministeren i større grad også – ikke minst på grunn av min kommunalpolitiske erfaring – har vektlagt at kommunene og deres selvstyre skal telle tungt. Det skal en god del til for at man skal overprøve kommunene, som vet hvor skoen trykker i forhold til den lokale arealplanleggingen.

Torbjørn Andersen (FrP): Jeg takker nok en gang for svaret, men jeg vil gjerne få lov til å følge opp denne saken litt til, for jeg synes den er ganske interessant, egentlig.

Fylkesmiljøvern sjefen i Aust-Agder uttalte ifølge Agderposten i juli i sommer at det er svært sjelden at slike saker går til statsråden, og det har jo statsråden bekreftet. Miljøvern sjefen i Aust-Agder mener altså at statsrådens avgjørelse i denne saken ikke får noen følger for andre lignende saker. Jeg må si jeg ble litt bekymret over det, for jeg tror kanskje at vi har visse mørketall for lignende innsigelser i byggesaker, som altså fylkesmannen stopper, og da på feil grunnlag. Likevel får fylkesmannen det som han vil, fordi slett ikke alle orker eller evner å kjøre så hardt mot fylkesmannen at klagesakene havner på statsrådens bord.

Jeg synes dette er skremmende. Nettopp fylkesmannen har jo en viktig rolle når det gjelder det rent rettsikkerhetsmessige. Og i denne konkrete saken fra Tvedestrand, der statsråden måtte gripe inn overfor fylkesmannen, var fylkesmannen, slik jeg vurderer det, en trussel mot rettsikkerheten. Jeg synes dette er ganske betenkelig. Hva skal man egentlig si til dette når det er slik at hvis den saken ikke hadde havnet på statsråd Brendes bord, så hadde den antakeligvis aldri blitt omgjort?

Statsråd Børge Brende: Det var ikke slik at jeg måtte gripe inn i den aktuelle saken. Det var slik at den saken havnet på mitt bord fordi fylkesmannen hadde benyttet seg av sin innsigelsesrett.

(Statsråd Brende)

Gjennom det vedtaket som Miljøverndepartementet fattet, gav vi kommunen, Tvedestrand, medhold. Det skal fylkesmennene ta til etterretning. Man vil også gjennom andre avgjørelser som fattes i Miljøverndepartementet, se hvilken arealplanpolitikk vi legger opp til. Som jeg også sa, er det slik at innsigelse kun skal fremmes når planene klart er i strid med nasjonale hensyn.

Willoch-regjeringen la altså arealplanarbeidet og vedtakskompetansen ned til kommunene. Jeg synes at også Fremskrittspartiet kunne glede seg over at denne statsråden faktisk i større grad har gitt medhold i de kommunale vedtak som jeg henviste til. Det er 64 pst. nå som får medhold, mot et lavere tall i 2001, på 45 pst.

S p ø r s m å l 1 7

Leif Lund (A): «Hvordan håndterer og sikrer Forsvarsdepartementet at de ansattes medbestemmelsesrett overholdes ved omorganiseringen av Forsvarets logistikkorganisasjon?»

Statsråd Kristin Krohn Devold: I St.prp. nr. 53 for 2002–2003 orienterte Regjeringen i vårsesjonen Stortinget om forberedelsene til omstillingen av FLO fase 3. I innstillingen fra komiteen, Innst. S. nr. 232 for 2002–2003, merket komiteen seg at departementet hadde iverksatt forberedelsen av en rekke tiltak, herunder overgang til divisjonsstruktur med virkning fra 1. januar 2004. Komiteen uttrykte også at den var tilfreds med at omstillingen av FLO lå foran tidligere presentert tidsskjema.

Det ble videre påpekt som viktig å opprettholde progresjonen i omstillingen av Forsvarets logistikkorganisasjon for å nå omstillingsmålene for Forsvaret som helhet. Disse målene er som kjent en kostnadsreduksjon på 2 milliarder kr sammenlignet med et alternativ uten omlegging og en personellreduksjon på 5 000 årsverk i planperioden 2002–2005.

Jeg vurderer det som kritisk viktig at tempoet i omstillingen av FLO opprettholdes for at Forsvaret skal kunne realisere innsparingsmålene. En overgang til en prosessbasert støttevirksomhet har representert en stor organisatorisk utfordring med en betydelig utredningsvirksomhet. Det er avgjørende at tiltak blir iverksatt løpende. Regjeringen vil derfor om kort tid legge fram en proposisjon for å sikre framdriften av divisjonaliseringen, akkurat slik det ble beskrevet i Stortinget i vår, og som Stortinget gav sin tilslutning til. Den kommende proposisjonen vil dreie seg om overordnede organisatoriske endringer for å kunne iverksette enkelte tiltak tidligst mulig i 2004.

Jeg håper på forståelse for at jeg ikke kan gå i detalj inn på en proposisjon som ennå ikke er framlagt. Men det jeg gjerne vil si, er at den organisasjonsutviklingsprosessen som skal innledes fra 1. januar 2004, vil bli gjennomført etter hovedavtalens og tilpasningsavtalens bestemmelser om medbestemmelse. Det tas sikte på å sette av over åtte måneder fra eventuelle beslutninger tas av Stor-

tinget, til den nye prosessbaserte divisjonsstrukturen i FLO fullt ut er iverksatt.

Forsvarssjefens innspill til proposisjonen ble drøftet med arbeidstakerorganisasjonene den 11. september, og de sentrale tillitsvalgte fikk anledning til å uttale seg i henhold til Hovedavtalen i staten. Departementet har så langt avholdt to orienteringsmøter med organisasjonene, ett av disse som et resultat av tilbakemeldinger på utkast til den proposisjonen Regjeringen tar sikte på å legge fram.

Igjen, uten å gå inn på detaljene i proposisjonen, kan jeg opplyse at implementeringen av en prosessbasert internstruktur i FLO skal gjøres til gjenstand for medbestemmelse i henhold til hovedavtalene og tilpasningsavtalen. Og perioden på mer enn åtte måneder vil, etter min mening, muliggjøre en fullstendig lokal behandling av fase 3 i FLO.

Leif Lund (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Bakgrunnen for at jeg har stilt dette spørsmålet, er at jeg får en rekke henvendelser fra fagforeningene i Forsvaret. Og det er vel ikke til å legge skjul på, og heller ikke så rart ut fra den debatten vi hadde tidligere her i dag – hvor LO liksom hadde en klam hånd om Arbeiderpartiet – at de henvender seg til oss.

Det som i hvert fall har skjedd, er at jeg har mottatt en pressemelding fra NTL i dag, hvor de sier at Forsvarsdepartementet fratar de ansatte medbestemmelse og samtidig begrenser Stortingets mulighet til å bestemme i lokaliseringsspørsmål. De sier i denne pressemeldingen at Forsvarsdepartementet vil legge fram denne proposisjonen som statsråden viser til, «uten at arbeidsmiljømessige, personellmessige eller økonomiske konsekvenser blir utredet». Det var bakgrunnen for spørsmålet mitt. At statsråden ikke skal gå inn på dette i detalj, er jeg for så vidt enig i, men jeg håper da at det følges opp, det som hun sier her.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg tror det er viktig å skille mellom to forskjellige proposisjoner her. Den ene er den som vi planlegger å legge fram i slutten av denne måneden, som rett og slett handler om overgang til divisjonsstruktur som vi ønsker å kunne iverksette fra 1. januar. Den andre, som kommer til våren, gjelder øvrige spørsmål knyttet til FLO, f.eks. dette med framtidig tilknytningsform, hensynet til iverksetting og gjennomføring av integrert strategisk ledelse, totalreduksjon i driftsutgifter osv. for neste fireårsperiode.

Jeg vil gjerne benytte anledningen til å gi Arbeiderpartiet ros for det samarbeidet vi har hatt, med hurtig tempo i de organisasjonstrinn som er viktige for å kunne realisere innsparingsmål senere. Og jeg kan berolige spørteren her med at det som kommer i slutten av oktober, rett og slett er et forslag som vi ber om å få tilslutning til, nemlig forslaget om overgang til divisjonsstruktur, slik komiteen gav full tilslutning til da det ble informert om dette, allerede i fjor vår.

Leif Lund (A): Jeg håper at vi da også kan få avklart den ulike virkelighetsoppfatningen som er mellom organisasjonene og departementet, og også hos oss politikere. For det er en annen virkelighet som fortelles til meg når jeg snakker med fagforeningene, enn den jeg får i svar fra statsråden. Så jeg håper at vi klarer å rydde opp i dette nå, slik at alle blir fornøyd med omleggingen av Forsvaret, en omlegging som jeg er helt enig i, og som vi har støttet hele veien.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg vil også gjerne benytte anledningen til å si at jeg både håper og føler meg trygg på at vi her skal finne fram til en felles forståelse.

Jeg mener personlig at det er viktig at organisasjonene selvfølgelig blir hørt i henhold til hovedavtale og tilleggsavtale, og at opplysningene fra Forsvaret om at det nå settes av over åtte måneder til gjennomgang med organisasjonene fra vi får vedtatt adgangen til å divisjonalisere, er et ærlig ment forslag fra Forsvarets side, nettopp for å imøtekomme de behov som Leif Lund tar opp.

S p ø r s m å l 1 8

Carsten Dybevig (H): «Forsvaret bruker årlig betydelige midler til innkjøp av materiell og utstyr. Store innkjøp foretas i visse tilfeller av få personer. Tidligere ansatte i innkjøpsfunksjoner kan bli/er blitt vervet til sentrale posisjoner hos leverandører av forsvarsutstyr. Disse personene vil ha innsiktsfulle relasjoner i, og mye kunnskap om, Forsvaret.

Hva kan statsråden gjøre for å bedre innkjøpsrutinene mht. rulling av personell, og vil statsråden vurdere å innføre karantenebestemmelser for tidligere ansatte i innkjøpsfunksjoner?»

Statsråd Kristin Krohn Devold: Forsvaret foretar årlig investeringer for nærmere 10 milliarder kr. Jeg forstår at det på denne bakgrunn kan oppfattes problematisk hvis tidligere ansatte i innkjøpsprosjekter i Forsvaret trer direkte inn i stilling hos potensielle leverandører til de samme prosjekter.

Spørsmålsstilleren har særlig vist til spørsmålet om karantenetid eller karenstid for tidligere ansatte i innkjøpsfunksjoner. Dette spørsmålet har vært behandlet i St.meld. nr. 11 for 2000–2001, Om forholdet mellom embetsverket, departementenes politiske ledelse og andre samfunnsaktører. Det framgår her at karenstid som innebærer at arbeidsgiveren nedlegger et tidsbestemt forbud mot at arbeidstakeren tar ansettelse hos ny arbeidsgiver eller driver virksomhet innenfor nærmere angitte arbeidsområder, kan være et mulig virkemiddel til å trekke opp klarere grenser i forholdet mellom statens ansatte og tunge samfunnsaktører.

Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen uttalte den gang at personellovergang kan være problematisk «ved at private interesser får tilgang til sensitiv eller strategisk viktig offentlig informasjon». Arbeids- og administrasjonsdepartementet har ansvaret for oppfølgingen av

denne stortingsmeldingen når det gjelder regler for alle statsansatte, og arbeider med utformingen av retningslinjer ved nettopp personellovergang.

I motsetning til i en rekke andre land er det i Norge i liten grad fastsatt generelle regler i forhold til personellovergang. Jeg mener at bruk av karenstid kan være et aktuelt virkemiddel for å trekke opp klarere grenser ved personellovergang. Utveksling av personell mellom offentlig og privat sektor har samtidig mange positive sider, og det er derfor viktig at det ikke bygges unødige barrierer mot personellovergang. I tillegg til utforming av regelverk og retningslinjer vil det også være et spørsmål om moral og integritet hos den enkelte ansatte.

I Forsvaret har vi etiske retningslinjer for Forsvarets anskaffelsesrelaterte virksomhet, nedfelt i det vi kaller BAF, Bestemmelser vedrørende anskaffelser i Forsvaret. I dette regelverket er det fastsatt at

«det skal utvises særlig aktsomhet overfor leverandører som i løpet av den senere tid har tilsatt personell som i løpet av de siste to år har vært ansatt i Forsvaret».

Dette kommer i tillegg til regler som gjelder taushetsplikt, habilitet og lignende.

Spørsmålet om personellovergang er likevel en problemstilling jeg ønsker å se nærmere på. I Forsvarsdepartementet arbeides det med fastsettelsen av et nytt anskaffelsesregelverk, kalt ARF. I dette arbeidet vil jeg særlig påse at de etiske retningslinjene i regelverket ivaretar behovet for kontroll av relasjoner mellom Forsvarets ansatte og leverandører, herunder spørsmålet om innføring av karenstid, som vil bli vurdert. Dette arbeidet vil også skje i nært samarbeid med Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Carsten Dybevig (H): Jeg takker for svaret fra statsråden.

Forsvaret står fremover overfor betydelige investeringer i teknisk svært avansert utstyr. Summen for 2004 er på nærmere 10 milliarder kr, ca. 7,5 milliarder kr til materiell og utstyr og resten til EBA-investeringer.

Både i videreføringen av helikopteranskaffelser og i forbindelse med fremtidige kampflykjøp kreves det ikke minst omfattende teknisk kompetanse i utvelgesprosessen av det best tenkelige utstyret. Ofte er innkjøpene fra én enkelt leverandør svært store. Innkjøpene Forsvaret gjør, vil noen ganger være særdeles viktige for fremtiden til produsentene av utstyret.

Om nøkkelpersonell blir rekruttert av disse produsentene som salgspersoner overfor Forsvaret, vil dette skape uheldige spekulasjoner om habilitet. Hvordan kan statsråden påse at Forsvaret har tilstrekkelig kompetanse til ikke å la produsentene styre Forsvarets innkjøp, men å la Forsvaret selv styre innkjøpene?

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg føler meg trygg på at Forsvaret er i stand til å sikre seg nettopp den kompetansen. Den måten vi nå divisjonaliserer FLO på, gir oss f.eks. en egen investeringsenhet, der en viktig investeringskompetanse samles i én enhetlig divisjon.

Samtidig har vi også omorganisert departementet. Vi har fått både sivil og militær kompetanse samlet i de enkelte avdelingene, slik at folk som har betydelig teknisk innsikt fra brukersiden, også medvirker til at departementets samlede kompetanse stiger.

Jeg vil likevel si at det spørreeren her har pekt på, at folk som tidligere har hatt stillinger i Forsvaret eller i departementet, plutselig møter en potensiell leverandør i en kjøp- og salgssituasjon, er en fare; det har jeg blitt gjort oppmerksom på har skjedd. Det er situasjoner vi så godt vi kan, skal forsøke å unngå for framtiden.

Carsten Dybevig (H): Jeg takker statsråden for svaret og vurderingene.

Statsråden har tilkjennegitt et syn som vil være forebyggende og en forutsetning for å unngå uheldige etiske og habilitetsmessige spekulasjoner i forhold til en sammenblanding av roller.

Det foregår store omkalfatringer av personell i Forsvaret, samtidig som Forsvaret står overfor den største økonomiske og teknologiske investeringssatsingen noensinne. Jeg er derfor tilfreds med statsrådens fokusering på både kompetanse og – ikke minst – habilitetsvurderinger.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Et tilleggsmoment kan kort være at utover det å skaffe kompetansen selv til Forsvarets organisasjoner og til Forsvarsdepartementet, er også internasjonalt samarbeid veldig viktig. Det at vi har fått et mye tettere integrert NATO, der flere land som opererer sammen, også samarbeider om innkjøpsfunksjonen, er også med på å styrke kvaliteten i innkjøpsleddet. Det gjør oss til mer profesjonelle aktører, og det vil også være en ytterligere styrking overfor de problemstillinger som spørreeren tar opp.

S p ø r s m å l 1 9

Gunnar Halvorsen (A): Jeg har følgende spørsmål til forsvarsministeren:

«Vi har den siste tiden hatt flere ulykker i Forsvaret der vernepliktlige og andre er drept eller skadet.

Hvordan følger Forsvaret opp de skadede og de berørtes nærmeste pårørende?»

Statsråd Kristin Krohn Devold: Forsvaret arbeider systematisk for å bedre sikkerheten til de vernepliktige og annet personell for å unngå alvorlige ulykker. Noen ganger skjer det likevel ulykker med dramatisk utfall. Representanten Halvorsens spørsmål er dessverre blitt aktualisert etter den tragiske dødsulykken ved garnisonen i Sør-Varanger sist torsdag.

Når en ulykke inntreffer, tar troppsledelsen og lagkamaratene seg av den umiddelbare førstehjelp og varsling. Alle enheter i Forsvaret har personell med sanitetsfaglig ansvar og kompetanse, varierende fra sanitetssoldat til lege, avhengig av enhetens størrelse og organisering.

Ved en ulykke vil den skadede få kvalifisert militær eller sivil medisinsk hjelp så raskt som mulig, og deretter blir den skadede overført til det sivile helsevesenet.

Det er utarbeidet egne handlingsplaner i Forsvaret i forbindelse med alvorlig personskade. I handlingsplanene inngår varslingsrutiner, orientering til den skadede og de pårørende om rettigheter og tilbud om oppfølging. Ved internasjonale operasjoner er det egne handlingsplaner og medisinsk beredskap ved ulykker. Her har vi også et omfattende samarbeid med andre lands styrker.

Den skadedes familie blir varslet så raskt som mulig ved alle alvorlige ulykker, og militær eller sivil prest bidrar til varslingen ved dødsfall.

Ved sykehusinnleggelse som omfatter alvorlig skade, blir det opprettet et senter for pårørende med både praktisk og psykologisk hjelp til de pårørende. Videre oppfølging av de pårørende skjer i forhold til deres behov og ønsker, som kan variere.

En alvorlig fysisk skade medfører ofte en stor psykisk belastning. Forsvarets mentalhygienelag vil kunne tilby hjelp til den skadede og de pårørende fra psykolog eller psykiater om ønskelig.

Ved ulykker nedsetter Forsvaret dessuten en undersøkelseskomisjon som bl.a. skal kartlegge ulykkesforløpet og påpeke hva som kan gjøres for å avverge liknende ulykker i framtiden. Det er også alminnelig at det iverksettes politietterforskning i tillegg til Forsvarets egen undersøkelseskomisjon. Det føres også en elektronisk legejournal med automatisk overføring av data til Forsvarets helseregister, slik at Forsvaret over tid skal få god oversikt over skadeomfang og risiko knyttet til ulike virksomheter. Forsvaret har nylig innkjøpt kravene til forsiktighetshensyn ved spesielt risikobetonete øvelser. Det gjorde vi i sommer.

I Forsvaret er tiltak for å unngå ulykker under kontinuerlig revisjon. Vi lærer av hvert eneste enkelttilfelle, og vi foretar tilpasninger etter slike.

Én ulykke er én ulykke for mye. Jeg vil likevel avslutningsvis minne om at den relative dødeligheten blant norsk mannlig ungdom utenfor Forsvaret er dobbelt så høy som for dem som avtjener verneplikten.

Gunnar Halvorsen (A): Jeg takker for svaret. Jeg er glad for at vi deler målsettingen om at ulykker i Forsvaret ikke bør forekomme, og at dødsulykker – som vi dessverre har hatt i 2003 – er helt uakseptabelt.

Sikkerhetsbestemmelser finnes. Problemet er at de ikke følges. På hvilken måte vil statsråden sørge for at sikkerheten settes i høysetet? Kan f.eks. brudd på sikkerhetsbestemmelser få karrieremessige konsekvenser for befalet?

Jeg er også opptatt av de etterlatte og de skadede som ikke blir fullt rehabilitert. Jeg lurer derfor på om statsråden vil vurdere å innføre en personlig forsikringsordning som kan komme de skadede og etterlatte til gode dersom ulykker skjer under førstegangstjenesten?

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg vil takke for spørsmålet og si at dersom regelverk blir brutt, er det

klart at det bør få en eller annen konsekvens. Et av de virkemidlene vi har tatt i bruk, er faktisk å øke alderen på befalet ved visse typer funksjoner der en har med vernepliktige å gjøre. Erfaring kan være veldig viktig for å unngå at man gjør feil og opptrer i strid med regelverket. Det kan også være slik at vi oppdager at regelverket ikke er tydelig nok eller strengt nok. Derav den revisjonen vi hadde i sommer.

Gunnar Halvorsen (A): Jeg takker igjen for svaret.

Vi får mange henvendelser om Forsvarets håndtering av de ulykkene som dessverre skjer. Vi må ikke glemme at disse guttene som avtjener verneplikten, som er både fysisk og psykisk hard, gjør det etter pålegg fra samfunnet.

Statsråden deler min oppfatning av at dødsfall under verneplikten selvfølgelig er en tragedie for den som rammes, men slike dødsfall er også tragisk for Forsvaret. De rammer nemlig også den støtte og legitimitet som verneplikten har i vårt samfunn. Hvilke tiltak og virkemidler vil statsråden fremme forslag om for å redusere antall ulykker og heve statusen til den verneplikten som vi har i dette landet?

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg synes igjen spørreeren fokuserer på to viktige spørsmål, statusen til de vernepliktige er ett av dem. Jeg har i statsbudsjettet signalisert at vi kommer til å heve sluttvederlaget for dem som er inne til et fullt års tjeneste, for å markere at dette er en innsats som samfunnet virkelig setter pris på og vil belønne. Neste år får alle som gjennomfører ett års tjeneste, 1 000 kr i ekstra dimmegodtgjørelse, men det er altså for å markere vilje til en ytterligere opptrapping.

Når det gjelder andre tiltak for å redusere ulykker, tror jeg at de tiltakene jeg har pekt på, særlig når det gjelder mer fokusering på erfarent personell, stadig revisjon av sikkerhetsbestemmelser og det at vi lærer av hver eneste ulykke, ved at det settes ned en ulykkeskommisjon hver gang, er de beste tiltakene vi kan iverksette.

Så vil jeg igjen få minne om at det faktisk er slik at det er flere ulykker blant ungdom utenfor Forsvaret enn innenfor.

S p ø r s m å l 2 0

Fra representanten Ingvild Vaggen Malvik til miljøvernministeren:

«SFT avdekket i 2000 at Fundia Armeringsstål i Mo i Rana har Norges største punktutslipp av kvikksølv. Nesten alt norsk skrapjern gjenvinnes av Fundia. For å fjerne tungmetaller fra skrap er det nødvendig med ny renseteknologi. Bedriften har allerede som følge av pålegg brukt mer enn 20 mill. kr på utredning og pilotanlegg.

På hvilken måte vil statsråden bidra til at Fundia kan implementere den miljøteknologien de er pålagt av staten å utvikle?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake. Dermed er sak nr. 1 ferdigbehandlet.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 13.25.
